ÖZGÜNLAW
PROTECTING YOUR INTERESTS

HUKUK BÜLTENİ

Sayı 8 Şubat, 2018

Başlarken...

Dünyadan ve Türkiye'den güncel hukuki gelişme ve haberlere yer verdiğimiz Hukuk Bültenimizin Şubat sayısını sizlerle paylaşmaktan mutluluk duyuyoruz.

Bültenimizde yer alan içerik yalnızca bilgi verme amaçlı olup, konulara ilişkin detaylı bilgiler için bizimle irtibata geçmenizden memnuniyet duyacağız.

Mart sayımızda buluşmak dileğiyle...

Editörler:
Duygu Kesler
Ayşecan Mantarcı

Anonim Şirketlerde Pay Sahiplerinin Özel Denetçi Atanmasını İsteme Hakkı

Türk Ticaret Kanunu 437. Maddesinde pay sahiplerinin bilgi alma ve inceleme hakkı düzenlenmiştir. Özel denetçi isteme hakkı da pay sahiplerine tanınan bu bilgi alma ve inceleme hakkının devamı olarak nitelendirilebilir. her pay sahibi genel kurulda gündem maddeleri arasında yer almasa bile özel denetçi atanmasını isteyebilir. ***(Sayfa 2)***

Çatınıza Güneş Enerjisi Paneli Kurarak Şebekeye Enerji Satmanız Artık Mümkün Olacak

Ülkemiz coğrafi yapısı itibariyle yenilenebilir enerji kaynakları açısından zengin ve çeşitliliğe sahip bir konumdadır.2012 yıllarının başlarında tükettiği enerjinin %72'ini ithal etmekteyken, 2016 yıllarının başlarından itibaren enerjide ki dışa bağımlılığını yaklaşık olarak %30 azaltmış durumdadır. ***(Sayfa 4)***

İdarenin Bayındırlık Hizmetleri Sebebiyle Zarar Verdiği Kişilere Karşı Kusursuz Sorumluluk Yükümlülüğü

İdarenin yapmış olduğu köprü, yol, metro, tünel gibi inşaat işleri sebebiyle inşaat alanı çevresinde bulunan kişilerin inşaat süresince ve inşaat sonrasında oluşan değer kaybı, müşteri kaybı ve kar kaybı gibi zararlarının idareden tazmin edilmesi mümkün müdür? ***(Sayfa 7)***

İş Hukukunda Üst Düzey Yöneticinin Fazla Çalışması Ve Fazla Çalışma Ücreti Taleplerinin Değerlendirilmesi

Üst düzey yöneticilerin fazla mesai ücretine hak kazanabilmeleri; İş Kanunu ile belirlenen fazla çalışmanın karşılığının ödenmesi koşulunun "işçi lehine yorum" ilkesinin de bir istisnasını oluşturmaktadır. ***(Sayfa 9)***

Faturayı İmzaladığınız Yere Dikkat Etmezseniz Fatura Bedelini Tekrardan Ödemek Zorunda Kalabilirsiniz!

İş sahibi veyahut adına imzaya yetkili olan kişi tarafından imzalanan faturada; şirket yetkilisinin imzasının ve şirket kaşesinin fatura üzerinde bulunduğu yer önemli olup, bedeli ödenmiş olmasına rağmen faturanın açık olarak düzenlenmesi halinde bu durum bedelin ödenmediğine karine teşkil eder. ***(Sayfa 11)***

Yıllık Ücretli İznini Kullanmadığını Ve Yıllık İzin Ücretinin Ödenmediğini İddia Eden İşçiye Karşı İşverenin İspat Yolları

Yargıtay ilke kararları ve öğretiye göre işçilere senelik ücretli izin verildiğinin ispatı yükümlülüğü gerek genel ispat kuralları gerekse İş Kanunu kapsamında işverene ait olmaktadır. İşverenler işçilere senelik ücretli izin verilmiş olduğunu imzalı izin defterleri ya da usulünce tutulan yazılı bir benzeri belgeyle ispatlamalıdırlar. ***(Sayfa 14)***

Çıkmaza Girmiş Borç

2016 yılında "Ortak Kapsamlı Eylem Planı"nın imzalanmasıyla birlikte bankacıların beklemiş olduğu ticari hareketlilik ve projeyi hayata geçirmedi. Bu engellerin büyük kısmı Trump yönetiminden doğmuş olup Avrupa'daki kredi kullandıranlar temkinli davranırken, İran kredi almak için doğuya yönelmiş durumdadır. ***(Sayfa 15)***

Türkiye'de Ar-Ge Merkezi Olmanın Koşulları Ve Bu Kapsamda Sağlanan Avantajlar

Hayatımızın her aşamasında yer alan AR-GE çalışmaları doğrudan insan yaşamıyla ilgilidir. Dünyada yapılan araştırmada, AR-GE'nin o ülkede yaşanan krizlerden etkilenmeyip aksine kriz zamanlarında daha çok getiri sağlayan bir faaliyet alanı olduğu görülmüştür. ***(Sayfa 18)***

Güncel Haberler

Anayasa Mahkemesi'nden Eşcinsel Asker Kararı ***(Sayfa 6)***

Otopark Yönetmeliği Yayımlandı. Her Daireye Bir Otopark Zorunlu Oluyor ! ***(Sayfa 6)***

Anayasa Mahkemesi TİB'in 'Müstehcen İnternet Yayınlarına' Erişim Engelleme Yetkisini Anayasa'ya Aykırı Buldu ***(Sayfa 13)***

Alkol, Sigara Kağıdı ve Filtresine Yeni Düzenleme ***(Sayfa 13)***

Araç Tescil İşlemlerinde Yeni Dönem ***(Sayfa 13)***

ANONİM ŞİRKETLERDE PAY SAHİPLERİNİN ÖZEL DENETÇİ ATANMASINI İSTEME HAKKI

Sermaye şirketleri arasında yer alan anonim şirketlerde karar alma organları genellikle çoğunluk pay sahiplerinin menfaatleri doğrultusunda kararlar aldıkları için kanun koyucu bu durumu dengelemek için pay sahiplerine bir takım haklar tanımıştır. Özel denetçi isteme hakkı da tanınan bu haklar arasındadır.

Ayrıca anonim şirketlerde her pay sahibinin genel kurula katılma, konuşma ve öneride bulunma, oy kullanma, sermaye artırımında rüçhan hakkını kullanma, ortaklıkta kalma ve payını devretme gibi hakları bulunmaktadır. Pay sahiplerinin bu haklarını bilinçli bir şekilde kullanması için bu hususlarla ilgili yeterli bir bilgiye sahip olması gerekmektedir. İşbu sebeple Türk Ticaret Kanunu 437. Maddesinde pay sahiplerinin bilgi alma ve inceleme hakkı düzenlenmiştir. Özel denetçi isteme hakkı da pay sahiplerine tanınan bu bilgi alma ve inceleme hakkının devamı olarak nitelendirilebilir.

TTK'nın Genel Kurulun Kabulü başlıklı 438. Maddesi aynen;

(1) "Her pay sahibi, pay sahipliği haklarının kullanılabilmesi için gerekli olduğu takdirde ve bilgi alma veya inceleme hakkı daha önce kullanılmışsa, belirli olayların özel bir denetimle açıklığa kavuşturulmasını, gündemde yer almasa bile genel kuruldan isteyebilir."

(2) "Genel kurul istemi onaylarsa, şirket veya her bir pay sahibi otuz gün içinde, şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinden bir özel denetçi atanmasını isteyebilir" şeklindedir.

Yukarıda belirttiğim üzere özel denetçi isteme hakkının amaçları pay sahibinin haklarını korumak ve pay sahibinin haklarını kullanırken bilinçli olmasını sağlamak olması sebebiyle özel denetçi istenebilmesi için daha kolay bir yol olan bilgi alma ve inceleme hakkı 437 .maddenin 1. Fıkrasında ön koşul olarak öngörülmüştür. Ayrıca pay sahipliği haklarının kullanılabilmesi için gerekli olmalıdır yani bilgi alma ve inceleme hakkı sonrası istenilen bilgiler alınamamış ya da eksik alınmış olmalıdır.

Bu şartlarda her pay sahibi genel kurulda gündem maddeleri arasında yer almasa bile özel denetçi atanmasını isteyebilir. Bu durum TTK madde 413/2'de düzenlenen "gündemde bulunmayan konular genel kurulda müzakere edilemez ve karara bağlanamaz. Kanuni istisnalar saklıdır." Şeklinde düzenlenen "gündeme bağlılık" ilkesinin bir istisnasıdır.

6762 sayılı Mülga Ticaret Kanunu'nda bu durum açıkça düzenlememesine rağmen Yargıtay kararlarında yerleşik olarak özel denetçi atanmasını istemek için gündem maddeleri arasında olmasına gerek olmadığına hükmetmiştir. 6102 sayılı kanunda da bu durum açıkça belirtilmiştir. Bkz. Yargıtay 11. HD 2005/13236 E. 2007/204 K. sayılı karar, Yargıtay 11. HD 1979/1882 E. 1979/3487 K. sayılı karar.

Genel kurul istemi onaylarsa, pay sahiplerinden bir şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinden özel denetçi atanmasını ister. Mahkeme genel kurula sunulan dilekçe çerçevesinde özel denetim konusunu belirler.

Genel Kurulun Özel Denetçi Atanması Talebini Reddetmesi

Genel Kurul'un pay sahiplerinin yukarıda sayılan koşulları sağladıktan sonra özel denetçi atanması talebini reddetmesi halinde uygulanacak olan usul TTK madde 439'da düzenlenmiştir.

TTK'nın Genel Kurulun Reddi başlıklı 439/1 fıkrası aynen; "Genel kurulun özel denetim istemini reddetmesi halinde, sermayenin en az onda birini, halka açık anonim şirketlerde yirmide birini oluşturan pay sahipleri veya paylarının itibari değeri toplamı en az bir milyon Türk Lirası olan pay sahipleri üç ay içinde şirket merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesinden özel denetçi atanması isteyebilir." Şeklindedir.

Genel Kurul tarafından istem reddedilirse pay sahipliği hakkı olan özel denetçi atanmasını isteme hakkı azınlık hakkına dönüşmektedir. Kanunda açıkça bu haktan yararlanmak için sermayenin en az onda birini, halka açık anonim şirketlerde yirmide birini oluşturan pay sahipleri veya paylarının itibari değeri toplamı en az bir milyon Türk Lirası olan pay sahipleri mahkemeye başvurabilir denmektedir. Burada sorulması gereken soru esas sözleşmede bu oran azaltılabilir ya da artırılabilir mi? »

Kanun koyucu TTK'nın 439/1'in gerekçesinde "yüzdelerin ve sabit miktarın esas sözleşme ile artırılması geçersizdir" denilerek bu oranların esas sözleşme ile artırılamayacağını net bir şekilde ortaya koymuştur. Fakat azaltılması konusunda da gerekçede net bir bilgi bulunmamaktadır. Bu durumda kanun metnine yorum yollarından biri olan lafzi yorum yapıldığı zaman "sermayenin en az onda biri" ibaresindeki en az sözcüğü bize bu oranın azaltılamayacağını göstermektedir.

Özel denetçi atanmasını isteme hakkının amacı pay sahiplerinin haklarını daha bilinçli kullanması ile birlikte çoğunluk pay sahipleri ile oluşacak çatışmalarda bir denge sağlanmaya çalışılmasıdır. Bu sebeple Şafak Narbay'ın belirttiği üzere "Esas sözleşmeyle, özel denetçi atanmasını isteme hakkı daha az oran ve itibari değerde paya sahip pay sahiplerine tanınabilir." Şeklinde ifade kanun metnine eklenebilir. Böylece söz konusu bu hakkın amacının gerçekleşmesi daha kolay olacaktır.

Kanunda genel kurulun istemi reddetmesi halinde azınlığın mahkemeye başvurabileceğini izin verdiği gibi belli itibari değerde paya sahip olan pay sahiplerine de bu hakkı vermiştir. Bunun sebebi ise sermayesi çok büyük olan şirketlerde azınlığın oluşturan oranların bulunmasının zor olabileceğidir. Böylece pay sahipleri azınlığı oluşturmasa bile paylarının itibari değeri nedeniyle özel denetçi atanmasını mahkemeden talep edebileceklerdir.

Kanunda belirtilen pay sahipleri, Genel Kurul'da red kararının verilmesinden sonra 3 ay içerisinde mahkemeye başvurmalıdır. Bu üç aylık süre hak düşürücü süre olup 3 aydan sonra yapılan başvuruları hakim re'sen tespit ederek talebin reddine karar verecektir.

Özel denetçi atanması isteminin mahkeme tarafından kabul edilmesinin şartları TTK madde 439/2. Fıkrada;
(2) "Dilekçe sahiplerinin, kurucuların veya şirket organlarının, kanunu veya esas sözleşmeyi ihlal ederek, şirketi veya pay sahiplerini zarara uğrattıklarını, ikna edici bir şekilde ortaya koymaları halinde özel denetçi atanır." şeklinde belirtilmiştir.

Maddede açıkça belirtildiği üzere dilekçe sahiplerinin zarara uğradıklarının kesin kanıtlarla ispatlamasına gerek yoktur. İkna edici bir şekilde ortaya koymaları yeterlidir. Bu durum kanunla birlikte birçok Yargıtay kararında da bahsedilmiştir. Örneğin; Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin 2000/5472 E. 2000/6335 K. sayılı 03.07.2000 tarihli kararında, Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin 2002/44 E. 2002/557 K. sayılı 28.01.2002 tarihli kararında, Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin 1982/1269 E. 1988/1727 K. sayılı 15.04.1982 tarihli kararında özetle; "azınlık pay sahipleri tarafından özel denetçi tayinine ilişkin nedenlerin varlığının kesin bir biçimde kanıtlanmasının şart olmadığını ve özel denetçi tayinine ilişkin olarak öne sürülen vakıaları az çok doğrulayan delil ve emarelerin yeterli olduğu" belirtilmiştir.

Bir diğer bahsedilmesi gereken konu ise özel denetçi atanmasının şartlarının gerçekleşip gerçekleşmediğinin tespiti için bilirkişi atanıp atanamayacağı sorunudur. Burada benim görüşüme göre Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 266. Maddesindeki bilirkişiye başvurulmasını gerektiren hallere ilişkin genel kurallar uygulanmalıdır. Yani hakim çözümü hukuk dışında, özel ve teknik bilgiyi gerektiren hallerde bilirkişinin görüşünün alınmasına karar vermelidir.

Mahkeme gerekli şartlar oluşmuşsa Basit Yargılama Usulü ile yargılama yapar ve yapılan yargılama sonucu verilen kararlar temyize ya da istinafa kabil değildir yani kesin olarak verilir.

Mahkeme istemin kabulüne karar verirse, mahkeme ikna edici bir şekilde ortaya konulan kanuna veya esas sözleşmeye aykırılığı ve bununla bağlantılı belirsiz durumlar çerçevesinde özel denetim konusunu belirleyerek uygun niteliklere sahip özel denetçiyi ve özel denetçileri atar.

Özel denetçi atanmasının ardından yaptığı inceleme sonucu hazırladığı rapor taslağını mahkemeye verir. Mahkeme raporu şirkete tebliğ eder ve şirketin rapor hakkındaki görüşleri hakkında karar verir. Ardına özel denetçi bu doğrultuda raporu hazırlar. Bu rapor pay sahiplerine soru sorma ve değerlendirme imkânı için tebliğ edilir. Özel denetçi bu sorulara ve değerlendirmelere cevap vererek nihai raporu mahkemeye sunar.

Belirtilmelidir ki alınan bu nihai özel denetçi raporunun daha sonra açılacak örneğin şirketin haklı nedenle feshi gibi davalarda hakimi bağlayıcı bir etkisi yoktur. Fakat hakim kararını verirken bu raporu dikkate almalıdır.

Detaylı Bilgi İçin;
Stajyer Avukat
Mustafa Burak Nalbant
m.nalbant@ozgunlaw.com

Kaynakça:

1. Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin 2000/5472 E. 2000/6335 K. sayılı 03.07.2000 tarihli kararı

2. Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin 2002/44 E. 2002/557 K. sayılı 28.01.2002 tarihli kararı

3. Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin 1982/1269 E. 1988/1727 K. sayılı 15.04.1982 tarihli kararı

4. Yargıtay 11. HD 2005/13236 E. 2007/204 K. sayılı karar

5. Yargıtay 11. HD 1979/1882 E. 1979/3487 K. sayılı karar

6. Narbay Şafak, Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Anonim Ortaklıkta Özel Denetim,İstanbul 2010

7. Nihan Değirmencioğlu Aydın, Anonim Şirketlerde Özel Denetim İsteme Hakkı,İstanbul 2015

8. Mehmet Özdamar, Anonim Şirketlerde Özel Denetim,/Ulusoy,Anonim Şirketlerde Bireysel ve Azınlık Pay Sahibi Hakları,2016

ÇATINIZA GÜNEŞ ENERJİSİ PANELİ KURARAK ŞEBEKEYE ENERJİ SATMANIZ ARTIK MÜMKÜN OLACAK

Ülkemiz coğrafi yapısı itibariyle yenilenebilir enerji kaynakları açısından zengin ve çeşitliliğe sahip bir konumdadır.2012 yıllarının başlarında tükettiği enerjinin %72'ini ithal etmekteyken, 2016 yıllarının başlarından itibaren enerjide ki dışa bağımlılığını yaklaşık olarak %30 azaltmış durumdadır.

Türkiye' nin bu açığının kapatılmasında, yararlandığı en önemli alan ''yenilenebilir enerji kaynakları''dır ve yenilenebilir enerji kaynakları içinde de en büyük olanı ''Güneş Enerjisi'' dir. Güneş kuşağı olarak adlandırılan bölge de yer alan ülkemiz, bu kaynak bakımından oldukça zengindir.

Ülkemizde bu sisteminden Akdeniz ve Ege gibi, yılın büyük bir çoğunluğunu hava sıcaklık derecesini yüksek olarak geçiren bölgelerimizde su ve sera ısıtmaları için faydalanılmaktayken, sistemin dünya da çok tercih edilen bir enerji kaynağı haline dönüşmesiyle birlikte Türkiye' de bu konuda adımlar atmaya ve çalışmalar yapmaya başladı.

Bu çalışmaların neticesinde nihayet sonucu ulaşıldı ve 18.01.2018 tarihinde Resmi Gazete' de ''Elektrik Piyasasında Tüketim Tesisi İle Aynı Ölçüm Noktasından Bağlı ve Güneş Enerjisine Dayalı Üretim Tesisleri İçin Lisanssız Üretim Başvurularına ve İhtiyaç Fazlası Enerjinin Değerlendirilmesine İlişkin Usul ve Esaslar" a ilişkin yönetmelik yayınlandı.

Kamuoyunda ''çatı mevzuatı'' olarak bilinen bu yönetmelik gereğince, artık bireyler konutlarının çatılarına ve cephelerine güneş panelleri kurarak elektrik ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri gibi, sistem tarafından üretilen fazla enerjiyi de satabilme imkanına sahip oldular.

Sisteme başvuru nasıl yapılacak?

Öncelikle, güneş enerjisi panellerinin üretim miktarına asgari bir sınırlama getirilmiş olup, 10 KW' ye kadar üretim yapabilen panellerin enerji satabileceği belirlenmiş ve kurulacak olan üretim tesislerinin, bu üretim tesisleri ile ilişkilendirilecek tüketim tesisiyle aynı noktada olması öngörülmüştür.

Sistemden faydalanmak isteyen bireylerin, kurulacak üretim tesisleri için ilgili şebeke işletmecisine başvuruda bulunulması gerekmektedir. İlgili şebeke işletmecisi; üretim tesisinin kurulacağı bölgeye bağlı olarak o bölgede görevli elektrik dağıtım şirketi veya OSB (Organize Sanayi Bölge) dağıtım lisansı sahibi OSB'lerdir.

Başvuruların ardından gönderilen çağrı mektubu sonrası proje onayı için ilgili kişilere 90 (Doksan) günlük süre tanınmıştır. İlgili kişinin şebeke işletmecisine süresi içerisinde başvuruda bulunması halinde, söz konusu süreye ek 90 (Doksan) gün ilave süre verilebilecektir.

Başvuru aşamasından itibaren tüm süreç ilgili şebeke işletmecisinin internet sayfasından takip edilebilecek ve proje onay işlemleri sonrasında 15 (OnBeş) gün içerisinde Bağlantı Anlaşması'nın imzalanması ve Bağlantı Anlaşması'nı izleyen bir yıl içerisinde de üretim tesisisin kurularak işletmeye geçilmesi gerekecektir.

Başvuru aşamasında dikkat edilmesi diğer bir husus, üretim tesisinin kurulacağı alan müstakil bina ise, malik olunması durumda tapu kaydı, kiracı olunması durumunda asgari iki yıllık kira sözleşmesi sunulmalıdır. Ancak birden fazla kişinin kullanım alanında olan binalarda ya da sitelerde, mutlaka noter onaylı karar örneği alınarak başvuru yapılmalıdır.

''Çatı Mevzuatında'' başvuru için evrakları tamamlama süreci öngörülmemiş olup, eksiksiz ve usule uygun olarak yapılan başvuruların değerlendirmeye alınacağı özellikle belirtilmiştir.

Bireylerin sistemden kazancı ne olacak?

Bu sistem için en merak edilen hususlar; güneş enerjisi panellerinin kurulum maliyetinin ne kadar olduğu ve bu sistemden faydalanan bireylerin aylık olarak kazançlarının ne kadar olacağıdır.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ve Güneş Enerjisi Sanayicileri ve Endüstrisi Derneği (GENSED) tarafından yapılan açıklamalara göre, şimdilik sistem için sadece güneş panelleri ve camları Türkiye' de üretiliyor olsa da, geriye kalan malzemelerin hepsinin üretimlerinin ülkemizde yapılması için teşvikler ve çalışmalar tüm hızıyla devam etmektedir.

Güneş enerji sistemini kuran bireyin maddi kazancının ne olacağını ise, örnek üzerinden açıklamakta fayda olacağını düşünmekteyiz. Şöyle ki;

Lisanssız elektrik üretimine ilişkin ilgili mevzuat uyarınca, üretim tesisi kurmak isteyen bir gerçek veya tüzel kişi 150 m2'lik meskenin çatısının, yaklaşık 105 m2'sinin güneşe baktığını tespit ederek, çatının bu bölümüne güneş enerjisine dayalı üretim tesisi kurmaya karar vermiştir.

1 kW gücünde bir üretim tesisi için 7 m2'lik bir alan gerektiği varsayımı ile evinin çatısına fotovoltaik güneş paneli kul- »

geçen gün daha da çok teşvik ve yatırım yapacağı açıktır.

Detaylı Bilgi İçin;
Stajyer Avukat
Melike Ünal
m.unal@ozgunlaw.com

lanılarak 15 kW kurulu gücünde, güneş enerjisi tesisi kurulabileceği sonucuna ulaşılmıştır. Söz konusu üretim tesisinin kurulup işletmeye alındığını varsayalım.

Üretim tesisinin günde 7 saat ışınım aldığı kabulüyle tesiste günde; 7 x 15 kW= 105 kWh elektrik enerjisi üretilebileceği sonucuna ulaşılır. Meskenin günde 10 kWh elektrik enerjisi tükettiği varsayılırsa, o gün için saatlik mahsuplaşma yapıldıktan sonra sisteme; 105 – 10 = 95 kWh ihtiyaç fazlası elektrik enerjisi verilecektir.

Bu ihtiyaç fazlası üretilen enerji miktarının maddi olarak değerini, her yıl güneş enerjisine dayalı elektrik üretimi için kWh başına ödenmesi belirlenen miktarla çarparak belirleyeceğiz. Örneğin; KWh başına ödenmesi belirlenen miktarın 0.2 dolar olduğunu varsayalım ve günümüzde doların TL değerinin yaklaşık 4,00 TL olması sebebiyle, kWh başına ödenmesi gereken miktar 0.80 TL olacaktır. Yani 95 kWh enerji üretilen bir mesken de Dağıtım Sistem Kullanım Bedeli düşüldükten sonra, bir bireyin günlük geliri, yaklaşık 76 TL olmaktadır.

Bu gelirin yanında, bireylerin artık elektrik faturası da ödemeyecek olduklarını özellikle belirtmek isteriz. Yani bireyler bir yandan meskenlerinin elektriklerini güneş panelleri sayesinde karşılayacaklar, bir yandan da bu paneller sayesinde aylık gelir elde edecekler.

Bu sistem sadece mesken çatı ya da cepheleriyle mi sınırlı?

Güneş enerjisi sistemini kullanan bireylerin bu sistemden kazanacakları aylık gelirler, bu sistemin en temel ve en küçük halini oluşturmaktadır. Bununla birlikte özellikle dünya da bu konu da çok büyük adımlar atılmakta ve ticari olarak bu mesleği yapan kişiler tarafından boş arazilere yerleştirilen güneş enerjisi panelleri ile çok büyük kar elde edilerek kazançlar sağlanmaktadır.

Özellikle Dünya'nın en önde gelen teknoloji devi Apple, yeni kampüsü olan Apple Park'ta enerji ihtiyacının tamamını çatılara kurulan güneş panelleri sayesinde karşılamayı planlamakta ve kampüsü tasarımını buna göre oluşturmaktadır.
Diğer bir ileri teknoloji şirketi olan Tesla, güneş panelleri ve dev bataryaları ile Hawaii'nin Kauai Adası'nın elektrik ihtiyacını karşılamaya hazırlanıyor ve yapılan resmi duyuruyla beraber Kauai Adası'nda kurulan 54.978 solar panel ve 272 dev batarya ile bu enerjiyi sağlamaya başlıyorlar. Ayrıca kurulan bu bataryalar ile güneşin olmadığı zamanlarla da enerji üretilmeye devam edilmesi hedefleniyor.

Bu konu da son bir örnek verelim ve Güney Kore' de ki otoyolların üzerine kurulan güneş panelleri sayesinde bir yandan elektrik üretimi sağlanıyor, bir yandan da kış aylarında otoyol buzlanması önlenerek, araç ve bisiklet sürücülerinin trafik güvenliği sağlanıyor.

Son zamanlarda, kamuoyundaki gelişmeler, hazırlanan çalışmalar ve teşviklerde gösterdi ki; diğer enerji kaynaklarına göre çok daha az maliyetli olan yenilenebilir enerji kaynağı, ''güneş enerjisi'' sistemine her geçen gün ilgi daha da artacak ve güneş kuşağı sisteminde yer alan ülkemizin ilgili kuruluşlarının bu sistem için her

Kaynakça:

1. www.epdk.gov.tr Enerji Piyasasında Lisansız Elektrik Üretimi

2. Prof. Dr Necdet Altuntop & Ar. Gör. Doğan Erdemir, Dünyada ve Türkiye'de güneş enerjisi ile ilgili gelişmeler

3. www.enerjienstitusu.com Türkiye' de yenilenebilir enerji de ilerleme

ÜLKEMİZ 2012 YILLARININ BAŞLARINDA TÜKETTİĞİ ENERJİNİN %72'İNİ İTHAL ETMEKTEYKEN, 2016 YILLARININ BAŞLARINDAN İTİBAREN ENERJİDE Kİ DIŞA BAĞIMLILIĞINI YAKLAŞIK OLARAK %30 AZALTMIŞTIR.

Anayasa Mahkemesi'nden Eşcinsel Asker Kararı

Bir asker hakkında eşcinsel eğilimleri nedeniyle "gayri tabii mukarenette bulunmak" suçundan açılan kamu davasında yargılamayı yapan Askeri Yargıtay 1. Dairesi, Askeri Ceza Kanunu'nun, "Bir kimseyle gayri tabii mukarenette bulunan asker kişiler hakkında TSK'dan çıkarma cezasına, erbaşlar hakkında rütbenin geri alınmasına hükmolunur." şeklindeki kuralının Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına vardı ve iptali için Anayasa Mahkemesine başvurdu.

İtiraz gerekçesinde, asker kişilerin doğal olmayan cinsel davranışlarının askerlik mesleğinin onurunu zedeleyeceği veya disiplinsizliğe neden olacağı konusunda somut gerekçeler ortaya konulmadan bu fiilleri işleyen asker kişilerin Türk Silahlı Kuvvetlerinden çıkarma cezası ile cezalandırılmasının adalet duygusuyla bağdaşmadığı öne sürüldü.

Özel hayatın en mahrem kısmında yer alan cinsel faaliyetleri nedeniyle bir kişinin meslekten atılmasının özel hayata saygı gösterilmesini isteme hakkına ölçüsüz bir müdahale oluşturduğu iddia edilen itiraz gerekçesinde, emniyet görevlilerinin veya mülkiye, yargı ve din hizmetleri gibi görevlerde çalışanların gayri tabii mukarenette bulunmaları halinde meslekten çıkarma gibi ağır bir cezai yaptırıma tabi tutulması söz konusu değilken, asker kişilerin meslekten çıkarma cezası ile cezalandırılmasının eşitlik ilkesine aykırı olduğu savunuldu.

Başvuruyu esastan inceleyen Anayasa Mahkemesi, düzenlemenin iptal istemini reddetti.

Yüksek Mahkemenin gerekçesinde, Anayasa'ya göre, herkesin özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahip olduğu ancak Anayasa'da çeşitli nedenlerle özel hayatın korunması hakkında sınırlamalar getirilebileceği belirtilerek, bu hakkın mutlak olmadığının kabul edildiği bildirildi.

Bireyin mahremiyet alanı ve bu alanda cereyan eden eylem ve davranışlarının kişinin özel yaşamı kapsamında olduğuna işaret edilen gerekçede, asker kişilerin özel hayatın en mahrem kapsamında olan cinsel davranışları gerekçe gösterilerek TSK'dan çıkarma cezasıyla cezalandırılmalarını öngören kuralın, özel hayata saygı gösterilmesini isteme hakkına müdahale oluşturduğunun açık olduğu kaydedildi.

Ancak Askeri Ceza Kanunu'nda öngörülen cezai yaptırımların esas amacının, askeri disiplini korumak ve sürdürmek olduğu, asker kişilere uygulanan yaptırımların, kamu düzenini sağlamak ve devam ettirmek, verimli, süratli ve etkin çalışmayı sürdürmek, disiplini tesis etmek, mesleğin onur ve saygınlığını korumak amacıyla getirildiği belirtildi.

Anayasa Mahkemesi gerekçesinde, askerlik mesleği disiplin ve fedakarlık temeline dayandığını belirterek, kuralın sadece asker kişilerle ilgili bir düzenleme olduğundan ve askerlik hizmetinin gereği gibi yürütülmesini sağlamayı amaçladığından demokratik toplum düzeninin gerekleri ile çelişmediği ve düzenlemenin özel hayatın gizliliği hakkına keyfi ya da hakkın özüne dokunacak bir sınırlama getirmediğine yer verildi.

TSK'nın milli güvenliğin korunmasında üstlendiği görev ve askerlik mesleğinin özellikleri göz önüne alındığında, TSK'da görev yapan asker kişiler ile diğer kamu görevlilerinin hukuki durumlarının aynı olmadığı ve bu nedenle asker kişilerle diğer kamu görevlileri aynı hukuki konumda bulunmadıklarından aralarında eşitlik karşılaştırması yapılamayacağı belirtilerek söz konusu düzenlemenin eşitlik ilkesine aykırı olmadığına hükmedildi.

Kararın tam metnine ulaşmak için tıklayınız.

Kaynak: Resmi Gazete

Otopark Yönetmeliği Yayımlandı. Her Daireye Bir Otopark Zorunlu Oluyor !

Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca nüfusu 10000 ve daha fazla olan yerleşmelerde, nüfusu 10000'den az olmakla birlikte imar planı onaylanmış yerleşmelerde ve alanlarda ve imar planı bulunmamakla beraber yönetmeliğin uygulanacağına dair idarelerce karar alınan bütün yerleşmelerde, yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten sonra yapı ruhsatı düzenlenecek binalarda araçların yol açtığı parklanma ve trafik sorunlarının çözümü için otopark yapılmasını gerektiren bina ve tesislerde otopark ihtiyacının miktar, ölçü ve diğer şartlarının tespit ve giderilme esaslarına düzenleme getirildi. Bakanlık tarafından hazırlanan yeni Otopark Yönetmeliği 22.02.2018 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girdi.

Bu kapsamda eski yönetmelikte yer alan her üç daireye bir otopark zorunluluğu, her bir daireye bir otopark alanı ayrılması şeklinde revize edildi. Ayrıca belediyelerin bu sayıyı ihtiyaca göre artırabilmeleri sağlandı.

Yönetmeliğe göre ön bahçe genişliği en az 7 metre olan parsellerde, binaya en az 2 metre mesafe bırakmak kaydıyla ön bahçede açık otopark yapılabilecek.

Komşu iki parselin sahiplerinin anlaşması ve tapuya şerh düşülmesi halinde de aradaki duvar kaldırılarak bu alanın geçiş yolu şeklinde düzenlenmesi kaydıyla komşu bina bahçeleri de ortak otopark olarak kullanılabilecek.

Zeminin altında kalmak kaydıyla yan ve arka bahçelerin tamamının altı, ön bahçenin de yola 3 metre mesafe kalana kadar altı tamamen otopark yapılabilir hale getirilecek.

Otopark teşkil edilemeyen binalara ise yürüyüş mesafesindeki başka bir otoparktan yer gösterilmesi gerekecek ve bu durum tapuya şerh edilecek.

Her 20 park yerinden birinin engelli işareti konularak engelliler için ayrılması, bütün otopark türlerinde otopark alanının %1' inden az olmamak üzere ilave alan bisiklet ve motosiklet park yeri olarak ayrılması zorunlu hale getirildi.

Kaynak: Resmi Gazete

İDARENİN BAYINDIRLIK HİZMETLERİ SEBEBİYLE ZARAR VERDİĞİ KİŞİLERE KARŞI KUSURSUZ SORUMLULUK YÜKÜMLÜLÜĞÜ

İdarenin yapmış olduğu köprü, yol, metro, tünel gibi inşaat işleri sebebiyle inşaat alanı çevresinde bulunan kişilerin inşaat süresince ve inşaat sonrasında oluşan değer kaybı, müşteri kaybı ve kar kaybı gibi zararlarının idareden tazmin edilmesi mümkün müdür?

Genel olarak idarenin sorumluluğunun hukuki dayanağını Anayasanın 125. maddesi oluşturmaktadır. Maddeye göre '' İdarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır. İdare, kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlüdür.'' idarenin her türlü eylem ve işlemine karşı yargı yoluna başvurulabileceği ve idarenin kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlü olduğu belirtilmiştir.

Danıştay 15. Dairesi bir kararında idarenin hukuki sorumluluğunu şu şekilde açıklamaktadır; ''İdarenin hukuki sorumluluğu, kişilere lütuf ve atıfet duygularıyla belli miktarda para ödenmesini öngören bir prensip olmayıp; demokratik toplum düzeninde biçimlenen idare-birey ilişkisinin doğurduğu hukuki bir sonuçtur. ''

Buna göre bireyler bir araya gelerek toplumu oluşturmakta, tek tek bireylerin oluşturmuş olduğu toplum kendi kendisini yönetebilmek ve kendisine fayda sağlamak için idari yapıyı oluşturmakta, bireylerin ve dolayısıyla toplumun kendisine fayda sağlamak üzere oluşturduğu idari yapının yapmış olduğu işlem ve eylemlerden bazı bireyler tek başlarına zarar görebilmekte ya da herkesin faydalanabileceği birtakım toplumsal nimetlere ulaşabilmek adına bazı bireyler tek başlarına bazı külfetlere katlanabilmektedir.

İdarenin temel yapı taşı olan bireyin kendi kendisine fayda sağlamak üzere oluşturduğu yapı tarafından uğramış olduğu bireysel zararın toplum ve toplumun oluşturduğu idari yapı tarafından tazmin edilmesi adalet anlayışının doğal bir sonucu olduğu gibi toplumsal yaşamın düzgün ve sağlıklı olarak işlemesi için de zorunlu bir unsurdur.

İdarenin sorumluluğu kusur sorumluluğu (hizmet kusuru) ve kusursuz sorumluluk olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Kusursuz sorumluluk ise kendi içerisinde tehlike sorumluluğu, sosyal risk sorumluluğu ve kamu külfetleri karşısında eşitlik ilkesi olmak üzere üçe ayrılmaktadır.

Kamu Külfetleri Karşısında Eşitlik İlkesi

Fedakarlığın denkleştirilmesi, hakkaniyet-nesafet ilkesi olarak da adlandırılan yükümlülüklerde eşitlik esası, kamuya sunulan bir hizmetten belirli kişi ya da kişilerin zarar görmesi durumunda, bu zararın kamu tarafından paylaşılmasını, yükümlülüğün topluma eşit olarak yayılmasını öngörür. Bu tür sorumlulukta kusur ya da tehlikeli bir faaliyet söz konusu değildir. Ancak topluma yararlı bir faaliyetin olumsuz sonuçlarına belirli kişi veya kişilerin katlanmak zorunda kalması adil olmayacağı için, idare kusursuz olmasına rağmen sorumlu tutulur.

Kamulaştırmanın ancak taşınmaz malın gerçek karşılığının peşin ödenmesi şartıyla yapılabilmesinin altında bu ilke yatar. Örneğin bir kişiye ait arazi üzerinden geçecek olan yoldan herkes faydalanabilecekken arazi sahibi tek başına bu işlemin külfetine katlanacaktır. Bu nedenle arazi sahibine arazinin gerçek bedeli idare tarafından ödenerek kamulaştırma işlemi yapılması adalet ilkesinin doğal bir sonucudur.

Yol, köprü, alt geçit, tünel, metro vb inşaatı nedeniyle bir yol birkaç haftalığına, birkaç aylığına ve hatta birkaç yıllığına trafiğe kısmen ya da tamamen kapatılmıştır. Bu süre içerisinde o yol üzerinde olan işletmeler ya tamamen kapanır ya da büyük zarara uğrarlar. Bir liman inşası nedeniyle, müşterileri balıkçılardan ve denize girenlerden oluşan bir lokanta denizden uzakta kalmış ve müşteri kaybına uğramıştır. Trafiğe açık bir yol, yaya yolu haline dönüştürülmüştür. Neticede bu yol üzerinde çalışan araba tamirhanesi faaliyetine son vermek zorunda kalmıştır. Tüm bu durumlarda idarenin bir kusuru yoktur, ancak yine de zarara uğrayanların zararı idare tarafından karşılanmalıdır. Zira yaya yolundan, limandan, metrodan, köprüden vs tüm toplum yararlanacaktır. Bu nedenle bireylerin uğradığı kişisel zararlar tüm toplum tarafından paylaşılmalıdır. Fransız Danıştayının bu konuda sayısız kararı vardır.

Danıştay 6. Dairesinin 21.12.1969 T. E.1966/2839 K.1969/2766 sayılı kararında, yol kotunun düşürülmesi sonucunda davacılara ait taşınmaz mallarda meydana gelen değer kaybının hakkaniyet ve nesafet kuralı gereğince karşılanması gerektiğine karar verilmiştir.

Danıştay 10. Dairesinin 07.06.1990 T. E. 1989/2476 K.1990/1342 sayılı kararında, DSİ Karakaya Sulama Barajı inşaatının dolgu ve hafriyat çalışmaları sonucun- »

da bir kişinin alabalık üretme tesisindeki su kirlenmiş ve tesisteki balıklar ölmüştür. Danıştay bir kamu hizmetinin görülmesi sırasında oluşan zararın idareye yüklenmesine ve tazminata hükmetmiştir.

Ancak Danıştay'ın aksi yönde kararları da mevcuttur. Örneğin Danıştay 10. Dairesinin 2008/188 E. 2012/934 K. sayılı kararına konu olayda İstanbul`un trafik sorununu çözmek amacıyla yapılan Marmaray Projesi kapsamında, davacının işyerinin bulunduğu Ankara Caddesi üzerinde yapılan kazı çalışmaları nedeniyle caddenin bir bölümünün trafiğe kapatıldığı, idarece alınan bu önlemlerden dolayı müşteri kaybının olmuş olabileceği, kazı sırasında çıkan toz nedeniyle temizlik giderlerinin arttığı, caddenin araç trafiğine kapatılması nedeniyle hammaliye giderinin olduğu, bu durumun 2008 Yılı Aralık ayı sonuna kadar devam edeceği iddia edilerek doğmuş ve ileride doğacak maddi zararının tazmini istemiyle dava açılmıştır.

Danıştay, açılan davayı şu gerekçelerle reddetmiştir; ''Kamu hizmetinin yürütülmesinin neden ve etkisinden kaynaklanan bir zararın doğmaması için idarece her türlü tedbir alınmasına rağmen, hizmetin doğal ve zorunlu bir sonucu olarak ortaya çıkan, hizmetten yararlananlar yönünden genel ve olağan nitelikteki bir külfetten kaynaklanan zararın, kamu külfetleri karşısında eşitlik ilkesi uyarınca idarece karşılanmasına olanak bulunmamaktadır. Kamu hizmetinin yürütülmesinden kaynaklanan bir zararın, kamu külfetleri karşısında eşitlik ilkesi uyarınca idarece karşılanabilmesi için, uğranıldığı ileri sürülen zararın kamu külfeti olmaktan çıkıp, hizmetten yararlananlar yönünden özel ve olağandışı bir niteliğe dönüşmüş olması gerekir.'' denilmiştir.

Danıştay bu kararında zararın olağandışı (belirli bir ağırlıkta) olması gerektiğinin üzerinde durmaktadır. Bu nedenle toz sebebiyle oluşan ekstra temizlik giderleri veya hammaliye giderlerinin olağan zarar olduğu kabul edilmiştir. Ancak davacının, yapılan inşaat sebebiyle ciddi bir müşteri kaybına uğradığını somut verilerle ispat etmesi halinde bizce zararın kamu külfetleri karşısında eşitlik ilkesi uyarınca karşılanması isabetli olacaktır.

Bunun yanında ''idarenin her türlü tedbiri almasına rağmen hizmetin doğal ve zorunlu bir sonucu olarak ortaya çıkan, hizmetten yararlananlar yönünden genel ve olağan nitelikteki bir külfetten kaynaklanan zararın, kamu külfetleri karşısında eşitlik ilkesi uyarınca idarece karşılanmasına olanak bulunmamaktadır'' değerlendirmesine katılmak olanaksızdır.

Zira kamu külfetleri karşısında eşitlik ilkesi bir kusursuz sorumluluk ilkesidir. Bu nedenle idarenin aldığı tedbirlerle tazminat yükümlülüğünün doğmuş olup olmadığının incelenmesi mümkün değildir.

Danıştay 10. Daire Başkanlığı 2012/4517 E.2015/3682 K. sayılı kararında;

''Davacı şirket tarafından, akaryakıt istasyonunun davalı idarece yürütülen yol çalışmaları sonucunda yol ile bağlantısının kesilmesi ve ulaşımın stabilize köy yolundan verilmesi neticesinde meydana gelen gelir kaybı nedeniyle uğranıldığı ileri sürülen maddi zararının tazmini istemiyle bakılmakta olan dava açılmış ise de, yol nedeniyle ticari faaliyette bulunan ve bundan kazanç sağlayarak yararlanan davacı şirketin söz konusu zarar kaleminin, aynı yol üzerinde bulunan bütün işyeri sahipleri yönünden de ileri sürülebileceği, bu haliyle, davacı şirket tarafından, uğranıldığı ileri sürülen zarar kaleminin, diğer işyeri sahiplerinden farklı, özel ve olağandışı bir nitelikte olmadığı, kamu yararı ve hizmet gerekleri doğrultusunda yapılan yol çalışmaları nedeniyle oluşan genel külfetlere, "kamu külfetlerindeki eşitlik ilkesi" uyarınca herkesin katlanması gerektiği açıktır. Kaldı ki, davacı şirketin yenilenen yolun olanaklarından yararlanacağı da dikkate alındığında, idarenin tazmin sorumluluğunu gerektiren, kamu külfeti olmaktan çıkan, hizmetten yararlanan davacı şirket yönünden özel ve olağandışı niteliğe dönüşen bir maddi zarar bulunmamaktadır.'' denilmiştir.

Danıştay'ın bu kararı ise eleştiriye açıktır. Zira yol çalışması sebebiyle davacının gelir kaybına uğradığı konusunda bir ihtilaf bulunmamaktadır. Ayrıca davacının taleplerinin diğer işyeri sahipleri tarafından da ileri sürülebilir zarar kalemlerinden olup olmamasının bir önemi yoktur.

Detaylı Bilgi İçin;
Avukat
Oğuzcan Görgöz
o.gorgoz@ozgunlaw.com

Kaynakça:

1. Yıldırım, Yasin, Kaman, Özdemir, Üstün, Okay Tekinsoy – İdare Hukuku 6. Baskı, Syf 945.

2. Kemal Gözler- İdare Hukuku II. Cilt, Syf 1149.

İŞ HUKUKUNDA ÜST DÜZEY YÖNETİCİNİN FAZLA ÇALIŞMASI VE FAZLA ÇALIŞMA ÜCRETİ TALEPLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

4857 Sayılı İş Kanunun 41. maddesinde "Kanunda yazılı koşullar çerçevesinde, haftalık kırk beş saati aşan çalışmalar" olarak adlandırılan fazla çalışma; iş hukukunda en çok tartışılan ve dava edilen konulardan birini teşkil etmektedir. Zira, iş hayatının akış hızının ve ticari rekabetin hızla arttığı günümüzde; çalışma saatleri de; özellikle özel sektörde sınırlarını giderek kaybetmekte olup çalışanların fazla çalışmaya bağlı alacakları da işçilik alacaklarına ilişkin talepler arasında ayrı bir ücret kalemi olarak önemli bir yer edinmiştir.

4857 Sayılı İş Kanunu kural olarak işçinin 45 saati aşan her çalışmasını teşkil eden her saatin işçinin saatlik ücretinin 1,5 katı ile çarpılarak ücretlendirilmesini yahut ücret yerine serbest zaman verilmesini öngörse de; bu öngörünün sınırları işçinin muvafakatine ve işçi ve işverenin karşılıklı anlaşmasına açık hale getirilmiştir.

Buna göre hiçbir koşulda günlük 11 saati aşmamak kaydı ile işçi; fazla çalışmaya önceden muvafakat edebilir ve yıllık 270 saate kadar olan fazla çalışmalar ile sınırlı olmak kaydı ile fazla çalışmanın ayrıca ücretlendirilmeyerek maktu ücrete dahil edileceğine muvafakat edebilir

Bazı durumlarda ise ; işçinin ücretinin işçinin ayrıca yazılı muvafakati olmasa dahi olası fazla mesaileri kapsadığı farz edilir ve işçinin fazla çalışmaları için ayrıca ücret ödenmez. Bu durum işçinin "üst düzey yönetici " olması halinde ortaya çıkmakla birlikte, her üst düzey yönetici için mutlak bir şekilde geçerli olduğunu söylemek de mümkün değildir.

İş bu makalemizde, Yargıtay'ın yerleşik içtihatları kapsamında ; işçinin çalışma düzeni ve ücreti, kıstasları çerçevesinde; işçinin fazla mesaisi için ücret alma hakkına sahip olup olamayacağı hususu değerlendirilecektir.

İşçinin Çalışma Düzeni Bakımından Değerlendirme

İşçinin çalışma düzeni bakımından değerlendirme yapılırken ; çalışma düzenini kendisinin belirleyip belirlemediği ve işveren tarafından fazla mesai yapılmasına ilişkin bir talimat olup olmadığı hususlarına dikkat edilmektedir.

Bu durumun tespiti için yargılama esnasında işyeri organizasyon şemaları incelenmekte ve bu şemalarda yer alan hiyerarşi içerisinde üst düzey yönetici konumunda olan kişinin üstünde bir amir olup olmadığına bakılacaktır.

Zira işçiye talimat veren amir olması aynı zamanda işçinin kendi çalışma düzenini belirleyemediği anlamına geleceğinden; işçinin fazla mesai ücretinin doğmasına sebebiyet verebilecektir.

Bu noktada hemen belirtmek gerekir ki; üst düzey yönetici de temelde bir işçidir bu anlamda elbette ki işverenin iş organizasyonu çerçevesinde ve işverence belirlenen hedefler çerçevesinde işini ifa edecektir. Ancak yerleşik Yargıtay içtihatları kapsamında; çalışma düzenini kendisi belirleyen üst düzey yöneticilerin gerek çalışma düzenindeki yeri gerekse çalışması karşılığında aldığı ücret değerlendirildiğinde, bu statü ve ücretin yüksekliği aynı zamanda diğer işçilere oranla daha farklı bir sorumluluk getirecek ve bu sorumluluk kapsamında gerçekleştirilen fazla çalışmalar da ücretlendirilmeyecektir.

Zira, İşçinin fazla sürelerle çalışmaları için ücrete hak kazanabilmesi için fazla çalışmanın işveren istek ve talimatı ile gerçekleşmesi gerekmekte olup işverenin talimatı olmayan durumlarda işçinin kendiliğinden fazla sürelerle çalışma yapması fazla sürelerle çalışma ücretini talep etme hakkı sağlamayacaktır. Yargıtay içtihatları da kendisine fazla çalışma konusunda talimat verilmeyen işçinin bu çalışmaları karşılığında fazla çalışma ücreti isteyemeyeceği yönündedir.

Nitekim; Yargıtay 9. Hukuk Dairesi'nin 27/01/1983 tarihli, 9868 E. 324 K. sayılı kararında işverenin emir ve isteği bulunmadığı ve işin gereği olmadığı halde davacının kendi başına verdiği kararla yapmış olduğu çalışmalarda iş süresinden çalışma sayılmayacağı ve bu çalışma fazla mesai teşekkül etmeyeceğinden ve bu süreler için işverenden ilave bir ücret istenemeyeceğine hükmedilmiş ve fazla çalışmanın olabilmesi için bunun işveren emriyle yapılması ön şartının öngörmüştür.

Üst düzey yönetici olmayan işçiler için kendi çalışma saatlerini belirlediğinden bahsedilmesi işin niteliği gerektirmedikçe olağan bir durum değildir. Bu nedenle, bu konudaki kararlar özellikle üst düzey yönetici konumundaki işçileri ilgilendirmektedir. Bu noktada da; Yargıtay kendi çalışma düzenini ve saatlerini kendisi belirleyen üst düzey yöneticilerin çalışmalarının kendi inisiyatiflerine bağlı olduğundan bahisle fazla çalışmalarının işveren talimatı ile yapıldığını kabul etmemektedir.

Keza, doktrinde de; kendi isteği ile türlü işleri yetiştirmek amacıyla yahut ön hazırlık yapmak amacıyla biraz da üst düzey yöneticilerin ancak yapabileceği işler için gereken zamanların fazla çalışma olarak değerlendirilmesi hakkaniyete uygun düşmediği öngörülmüştür.

Bu noktada, açıkça söyleyebiliriz ki; önemli olan işçiye çalışma saatlerine yönelik bir talimat verilip verilmediği olup Yargıtay içtihatları doğrultusunda üst düzey yöneticinin konumunun belirlenmesi için yönetici durumundaki şahsa özellikle çalışma »

saatlerinin düzenlenmesi yönünden talimat verme yetkisine sahip daha üst düzeyde yetkili bulunup bulunmadığının araştırılması gerekecektir.

İşçinin Ücreti Bakımından Değerlendirme

Üst düzey yöneticilerin ücretleri, diğer işçilere nazaran daha yüksek bir standarda sahip olup keza ücret artış koşulları da yine daha yüksek olmaktadır. Yargıtay üst düzey yöneticilerin diğer işçilere nazaran yüksek olan bu ücretlerin belirlenmesi esnasında; olası fazla mesailerin de ücret içine dahil edilerek hareket edildiğini buna bağlı olarak da maktu ücretin olası fazla çalışmaları kapsayacağını benimsemiştir.

Nitekim; Yargıtay 9. Hukuk Dairesi 02.02.2006 tarihli 2005/38748 E. 2006/2076 K.sayılı ilamında saha müdürü olarak çalışmakta olan davacının asgari ücretin 11-14 katı ücret ve performans primi aldığı, bulunduğu iş sahasında en yüksek yetki ile çalışan ve mesaisini kendi belirlediğinden bahisle ücretine hak kazanamayacağına hükmetmiştir.

Hatta ve hatta daha da ileri gidilerek, Yargıtay 9. Hukuk Dairesi 2006/13671 E. 2006/18967 K sayılı 27.06.2006 tarihli kararında işletme müdürü olan işçinin aylık ücretinin asgari ücretin yaklaşık 13 katı tutarında belirlendiği şayet fazla çalışması söz konusu ise bunun karşılığının ödenmesini sağlayabilecek durumda olduğundan bahisle üst düzey yöneticilerinin hafta tatili bayram ve genel tatil ücret alacağı da talep edemeyeceği belirtilmiştir.

Yargıtay her durumda asgari ücretin katbekat üstü ücretler de aramamaktadır. Örneğin Yargıtay 9. Hukuk Dairesi 2011/14713 E. 2013/16186 K. 28.05.2013 tarihli kararda; 2009 yılı Mayıs ayında 5.800 TL ücret alan bir işçinin fabrika müdürü. olarak emsal ücretlere oranla yüksek ücret aldığı ve fazla çalışma ücreti almasının mümkün olmayacağını öngörmüştür.

Görüldüğü üzere, Yargıtay üst düzey yöneticinin fazla mesai ücreti talep hakkı olup olmadığının belirlenmesi esnasında , değerlendirilmesi esnasında üst düzey yöneticinin çalışma saatlerini kendisinin belirleyip belirlememesini, mesai saatlerine ilişkin herhangi bir talimat alınmadığı ve ücretin olası fazla çalışmalara ait ücretleri kapsayacak şekilde belirlenip belirlenmediğini değerlendirmektedir.

Bunlarla birlikte; Yargıtay uzun süre fazla mesai talep etmeksizin çalışan üst düzey yöneticinin yıllar sonra fazla mesai talep etmesini ayrıca değerlendirmiştir. Buna göre; diğer işçilere nazaran sahip olduğu statü ve eğitim geçmişi de göz önünde bulundurulduğunda üst düzey yöneticilerinin haklarının daha fazla bilincinde olması beklenmiştir. Buna bağlı olarak da , üst düzey yöneticinin uzun süre fazla çalışma parası talebinde bulunmaması ve fesihten sonra istekte bulunması özellikle değerlendirilmiş ve çelişkili davranma yasağına aykırı kabul edilmiştir.

Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 2006/4361 E. 2006/25355 K. 02.10.2006 tarihli kararı bu duruma bir örnek olup söz konusu karar "Dairemizin kararlılık kazanmış içtihatlarına göre işyerinin üst düzey yöneticisi olarak görev yapan bir kişi çalışma saatlerini kendisi tespit edip ödeme belgelerini de buna göre düzenlettirip işin yürütülmesini sağladığı için hizmet akdinin sona ermesinden sonra fazla mesai yaptığını iddia ederek istekte bulunması çelişkili davranış oluşturur" şeklindedir.

Doktrindeki hakim görüş de Yargıtay 9. Hukuk dairesinin görüşünü destekler nitelikte olup; sıradan bir işçinin ücret bordrosunda yazan miktara müdahalesi bordrosuna ihtirazı kayıt koymakla sınırlı olsa da yönetici konumundaki işçilerin çok daha geniş ve yetkisi olduğu kabul edilmiş ve uzun yıllar boyunca bordrolarını imzalayarak, herhangi bir fazla mesai ücreti de talep etmeyen üst düzey yöneticilerin yıllar sonra bu talep ile işverene başvurması iyi niyet kurallarına aykırı görülmektedir.

Görüldüğü üzere, Türk İş Hukuku uygulaması ve doktrini, üst düzey yöneticilerin fazla mesai taleplerini ayrıca değerlendirmekte olup ; üst düzey yöneticilerin fazla mesai ücretine hak kazanabilmeleri; İş Kanunu ile belirlenen fazla çalışmanın karşılığının ödenmesi koşulunun ve Türk İş Hukuku uygulamasında genel bir prensip haline gelen "işçi lehine yorum" ilkesinin de bir istisnasını oluşturmaktadır.

Detaylı Bilgi İçin;
Avukat
Semra Gürçal
semra@ozgunlaw.com

Kaynakça:

1. Tekin Güç, "Fazla Çalışma ve Fazla Sürelerle Çalışma", 2014 , s 137

2. İlyas Topçuoğlu, "4857 Sayılı İş Kanunu Işığında Türk Hukukunda Fazla Saatlerle Çalışma" 2009, s 138

3. Akyiğit, Ercan "Yeni İş Yasasında Normali Aşan Çalışmalar" Tühis, Mayıs 2005 s15

FATURAYI İMZALADIĞINIZ YERE DİKKAT ETMEZSENİZ FATURA BEDELİNİ TEKRARDAN ÖDEMEK ZORUNDA KALABİLİRSİNİZ!

Kanun koyucu tarafından düzenlenmeyen fakat ticari hayatta karşımıza çıkan kavramlar olan "açık fatura" ve "kapalı fatura"nın ortaya çıkma nedenleri, düzenlenme biçimleri, mal veya hizmet satan tacirin düzenlediği faturada, fatura bedelinin peşin mi yoksa vadeli mi tahsil edildiğini gösterebilme ihtiyacından kaynaklamaktadır.

Bu kapsamda bu makale ile ticari hayatta sıkça karşılaşılan ve uygulamada bilinmemesi halinde ciddi sorunlara sebebiyet veren açık ve kapalı fatura düzenlenmesinin arasındaki şekil ve ispat şartları açıklanacaktır.

Öncelikle faturanın düzenlenmesine ilişkin kanun koyucu tarafından Ticaret Kanunu, Vergi Usul Kanunu vb mevzuatlar ile bu hususu düzenlemiştir. Ancak belirtmemiz gerekir ki Ticaret Kanunumuzda ve Vergi Usul Kanunumuzda açık fatura ve kapalı fatura kavramı yoktur. Bu kavramlar "ticari örf ve adet" hukukundan doğmuştur.

Fatura, 6762 sayılı mülga Türk Ticaret Kanunu'nun Fatura ve Teyit Mektubu' başlıklı 23. maddesi faturayı şöyle tanımlamıştır. 'Ticari işletmesi icabı bir mal satmış veya imal etmiş veyahut bir iş görmüş yahut bir menfaat temin etmiş olan tacirden, diğer taraf kendisine bir fatura verilmesini ve bedeli ödenmiş ise bunun da faturada gösterilmesini isteyebilir.'

Vergi Usul Kanunu'nun 229. Maddesinde ise; "Fatura, satılan emtia veya yapılan iş karşılığında müşterinin borçlandığı meblağı göstermek üzere emtiayı satan veya işi yapan tüccar tarafından müşteriye verilen ticari vesikadır" hükmü yer almaktadır. Bir fatura düzenlendiği zaman ise faturanın baş tarafında iş sahibinin veya namına imzaya yetkili olanların imzasının bulunması gerektiği yine aynı kanunun 231. Maddesi hükümüne göre düzenlenmiştir.

Yargıtay tarafından ise; 27.6.2003 tarih ve 2001/1 Esas, 2003/1karar no'lu İçtihadı Birleştirme Kararında fatura; "…ticari satışlarda satıcı tarafından alıcıya verilen ve satılan malın miktarını, vasıflarını ölçüsünü fiyatını ve sair hususları veya ifa edilmiş hizmetleri gösteren hesap pusulası olup, ticari bir belge niteliğindedir." şeklinde tanımlanmıştır.

Görüleceği üzere fatura müşterinin borçlandığı meblağı göstermeye yarayan bir araç olup yukarıdaki ifadeler ile birlikte ticari hayatı bir arada değerlendirdiğimizde kanunen bir düzenleme olmadığından uygulamada peşin olan satışlarla veresiye satışları birbirinden ayırt etmek üzere bir ayrıma gidilme ihtiyacının doğduğu görülmüştür.

Bu durumda, açık fatura ve kapalı faturanın birbirinden ayrıldığı noktanın ne olduğu tacirler için önem teşkil etmekte olup öncelikle tanımlamalarını incelemek gerekmektedir.

Nitekim faturanın alt kısmının satıcı veya adına yetkili kimselerce imzalanması müessesinin kaşesinin vurulması ve bedeli alınmıştır ifadesinin yazılarak tarih atılması ile faturanın bedelinin satıcı tarafından tahsil edilmesi halinde "kapalı fatura" kavramından söz edilmektedir.

Buna karşılık bir faturanın düzenlenerek baş tarafının iş sahibi veya adına yetkili kimselerce imzalaması ile müşteriye verilmesi halinde bu fatura müşterinin borçlandığı meblağın gösterilmesi halinde ise "açık fatura" biçiminden bahsedilecektir.

Dolayısı ile konusu ihtiyaca binaen ortaya çıkan açık fatura ve kapalı fatura ayrımı ile birlikte bir örf ve adet hukuku kuralı meydana gelmiştir.

Nitekim bu hususta Ankara Ticaret Odası'nın almış olduğu bir teamül kararı ile açık/kapalı fatura ayrımının ilk olarak örf ve adet hukuku kuralı olduğu kabul edilmiştir. 1968 yılında alınan oda kararında "faturanın üst kısmına imza atıldığında bedelinin alınmadığı alt kısmına imza atıldığında bedelinin peşin alınmış olduğuna" karar vermiştir. Yargıtay ise, Ankara Ticaret Odasının bu kararını esas esas alarak açık ve kapalı fatura kavramlarını kabul etmiş ve bu şekilde birçok karar vermiştir.

Ayrıca belirtmek gerekir ki Yargıtay kararlarında sadece imzanın nereye atıldığının yanı sıra peşinat ve diğer ödemelerin yapıldığı banka dekontu tahsilat makbuzu para hareketlerini izleyen bir belgenin de istendiği öte yandan bu satış faturasının defter kayıtlarına nasıl intikal ettiğine de bakılmıştır. Yani burada veresiye mi peşin satış kaydı mı şeklinde işlendiğine önem verilmiştir.

Fakat dikkat edilmesi gereken nokta; Vergi Usul Kanunu'nun 231. Maddesinde faturanın düzenlenme biçiminin belirtilirken faturanın baş tarafının imzalanması gerektiği belirtildiği için sanki peşin de »

olsa veresiye de olsa her ihtimalde faturanın baş tarafının imzalanması gerektiği gibi bir sonuç ortaya çıkmakta ve dolayısı ile Ankara Ticaret Odası'nın yukarıda anılan kararı ile çelişmektedir.

Bu kapsamda yürürlüğe giren 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda ise her ne kadar açık/kapalı fatura ayrımına gidilmemiş de olsa 21. Maddesi ile "malı alan kişi karşı taraftan fatura isteyebilir, malın bedelini ödemiş ise de fatura ile gösterilmesini talep edebilir" şeklinde bir düzenleme getirerek kanaatimizce bedelin ödendiğinin gösterilmesinin talep edilebilmesi bir nevi kapalı fatura açık fatura ayrımına işaret etmektedir.

Yine bu durumda kanun koyucu tarafından getirilen düzenleme ile alıcı ve satıcı arasındaki ilişkide kararlaştırılan bedelin nasıl ödendiğinin –çek ile, senet ile vb- not olarak yazılmasını da isteyebilecektir.
Açık fatura ve kapalı faturanın farkının; faturaya konu bedelin tahsil edilip edilmediğinin göstergesi olduğu yukarıda detaylıca belirtilmiş olup bu kapsamdaki Yargıtay içtihatları ile bu görüş ve teamülün kabul edilip edilmediği değerlendirilmelidir. Nitekim Yargıtay 19. Hukuk Dairesi 2016/10175 E. 2017/7524K. sayılı kararı ile;

"Menfi tespit istemi takibe dayanak faturaların kapalı fatura olduğu iddiasına dayanmaktadır. İcra dosyası içerisinde bulunan fatura örneklerinin incelenmesinde fatura çerçevesi içerisinde bulunan kaşe ve imza üzerine 'aslı gibidir' yazıldığı, çerçeve içerisinde iki defa benzer yazının yazılmış olduğu görülmüştür. Faturaların kapalı fatura olduğunun kabulü halinde bedelinin tahsil edildiğine karinedir. Mahkemece bu yön üzerinde durulmamıştır. Ayrıca mahkeme kararının gerekçesi de yeterli değildir. Mahkemece yeniden fatura asılları incelenerek kapalı fatura iddiası üzerinde durulup açıklanan ilke gözetilerek sonucuna göre karar verilmesi gerekirken yetersiz gerekçe ile yazılı şekilde karar verilmesi doğru olmamış, mahkeme kararının bozulması gerekmiştir." denilerek kapalı faturanın mevcudiyetinin öne sürülmesi halinde borcun ödendiğine karine teşkil ettiği kabul edildiğinden faturanın kapalı olarak, düzenlenip düzenlenmediğinin değerlendirilmesinin elzem olduğu belirtilmiştir.

Nitekim Yargıtay 11. Hukuk Dairesi 2015/12875E. 2017/4096K. sayılı kararı ile; "Fatura örnekleri dosyada bulunmaktadır. Tarafların ticari defterlerinde de demirbaş ve araç alımına dair kayıtlar bulunmakta olup, bu kayıtlar faturalarla ve birbiriyle uyumludur. O halde, davacı şirket tarafından kesilen faturaların kapalı fatura olduğu ve ticari örf âdet gereği kapalı faturanın bedeli ödenmiş fatura olduğuna karine teşkil edeceği, bu durumun aksini ispat etme yükümlülüğünün davacı şirket üzerinde olduğu göz ardı edilerek, davalıların 6.101,69TL KDV tutarı yönünden itirazlarının reddedilmesi de doğru olmamış, bozmayı gerektirmiştir." denilerek Yargıtay tarafından kapalı faturanın, faturaya konu bedelin ödendiğine; açık faturanın ise faturaya konu bedelin ödenmediğine karine teşkil ettiği kabul edilerek, kapalı faturanın uyuşmazlık konusu olması halinde ispat yükünün yer değiştirileceği kabul edilmiştir.

Nitekim açık faturanın düzenlenmesi noktasında; fatura bedelinin tahsil edildiğinde tanzim tarihi ile bedelini tahsil edildiği tarihler arasında fark bulunması halinde açık fatura olarak düzenlenmiş olan faturanın kapalı olarak düzenlenebilmesi mümkün olmayacaktır.

Her ne kadar faturanın altına vurulan kaşe ve imza ile hem başında hem de sonunda imzanın bulunması halinde Yargıtay tarafından çoğunluk görüşüne uygun olarak bedelin ödendiği noktasındaki karineyi kabul etse de uygulamada tahsilat makbuzu veya ödeme makbuzu düzenlenerek çözüm getirilmiştir.

Bu durumda tahsil tarihi ile tanzim tarihinin farklı olduğu açık faturalarda; açık olan kayıt altına alınan hesapların kapatılabilmesi için yapılacak en uygun işlemlerden tahsilatı yapan satıcı firmanın tahsil ettiği bedel karşılığında tahsilat makbuzu düzenlemesi veyahut müşteri firma tarafından ödeme makbuzunun düzenlenip imzalanması ile karşılıklı hesapların kapatılabilmesi mümkündür.

Ayrıca hatırlatmak gerekir ki faturaya itiraz edilebilmesi noktasında; Türk Ticaret Kanunu uyarınca, düzenlenen faturaya 8 gün içerisinde itiraz edilmediği takdirde içeriğinin kabul edilmiş sayılacağının karine teşkil edeceği yine kanun koyucu tarafından düzenlenmiştir.

Dolayısı ile faturanın tanzim edilmesi halinde dikkat edilmesi gereken nokta iş sahibi veyahut adına imzaya yetkili olan kişi tarafından imzalanan faturada; şirket yetkilisinin imzasının ve şirket kaşesinin fatura üzerinde bulunduğu yer olup, bedeli ödenmiş olmasına rağmen faturanın açık olarak düzenlenmesi halinde bedelin ödenmediğine karine teşkil edeceğinin ve ispat yükünün yer değiştireceğidir.

Bu nedenle faturaların imzalanırken imza yerine özellikle dikkat edilmesi elzem olup aksi takdirde ispat yükünün yer değiştirmesi nedeniyle gerektiği gibi ispatlanamaz ise mükerrer ödemeye sebebiyet verebilecektir.

Detaylı Bilgi İçin;
Stajyer Avukat
Nurve Çiltaş
n.ciltas@ozgunlaw.com

Anayasa Mahkemesi TİB'in 'Müstehcen İnternet Yayınlarına' Erişim Engelleme Yetkisini Anayasa'ya Aykırı Buldu

İnternet Yasası'nın "Erişimin engellenmesi kararı ve yerine getirilmesi" başlıklı maddesinin 4. fıkrası (müstehcenlik) uyarınca TİB tarafından verilen res'en erişim engeli kararı itiraz üzerine Danıştay 13. Dairesi'nin önüne geldi. Danıştay 13. Dairesi, düzenlemenin Anayasa'ya aykırı olduğuna kanaat getirerek, iptal istemiyle Anayasa Mahkemesi'ne başvurdu. Başvuruda, internete erişimin engellenmesinin haberleşme hürriyeti ile doğrudan ilgili olduğu, hâkim onayı olmaksızın haberleşme hürriyetinin sınırlandırılmasını öngören söz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu belirtildi.

Anayasa Mahkemesi (AYM), kapatılan ve yetkileri Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu'na (BTK) geçen Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı'na (TİB), müstehcenlik suçunu oluşturan internet yayınlarına re'sen erişimi engelleme yetkisi veren düzenlemeyi iptal etti. Kararda, "itiraz konusu kuralla idareye kapsam ve sınırları belirsiz şekilde erişimin engellenmesi yetkisi tanınmıştır" denildi.

İtiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırılık iddiasını haberleşme hürriyeti ve ifade özgürlüğü yönünden inceleyen Anayasa Mahkemesi, esas amacı haberleşme ve bilgi paylaşımı olan bu sitelerde yer alan içeriği suç oluşturabilecek yayınlar nedeniyle hâkim onayı olmaksızın sitenin tümüne yönelik olarak resen erişimin engellenmesi kararı verilmesinin, Anayasa'nın 22. maddesinde haberleşmenin kanunla yetkili kılınmış mercii tarafından engellenmesi hâlinde engelleme kararının yirmi dört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulacağı şeklinde açıkça ifade edilen güvenceyle bağdaşmadığına hükmetti.

Kararda, haberleşme hürriyetinin yanı sıra, bilgi ve düşünceleri açıklama, yayma, bu bilgi ve düşüncelere ulaşma ve karşılıklı yorum, görüş, eleştiri paylaşma için de etkin olarak kullanılan internete erişimin engellenmesinin ifade özgürlüğü ile de doğrudan ilgili olduğu vurgulandı.

İtiraz konusu kuralda TİB tarafından müstehcenlik suçu oluşturan yayınlara resen erişimin engellenmesi kararı verileceği belirtilmekle yetinildiği, engelleme kararının ilgili yayın, kısım, bölüm ile sınırlı olarak mı ya da internet sitesinin tümüne yönelik olarak mı verileceği veya Kanun'un 8/A ve 9. maddelerinde öngörülen şekilde erişimin kademeli olarak mı engelleneceği hususlarında bir düzenleme yapılmadığı, böylece itiraz konusu kuralla idareye kapsam ve sınırları belirsiz şekilde erişimin engellenmesi yetkisi tanındığı belirtildi.

Erişimin engellenmesi kararı verilmesinin dayanağı olan itiraz konusu kural anlaşılır, açık ve net olma zorunluluğunu karşılamadığından Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen temel hak ve özgürlüklerin kanunla sınırlanması güvencesiyle bağdaşmadığı ve bu nedenlerle düzenlemenin Anayasa'nın 13, 22 ve 26. maddelerine aykırı olduğuna hükmedildi.

Kaynak: Resmi Gazete

Alkol, Sigara Kağıdı ve Filtresine Yeni Düzenleme

Ekonomi Bakanlığı tarafından çıkarılan Tütün, Tütün Mamulleri, Alkol Ve Alkollü İçkilerin İthalat Denetimi Tebliği 16.02.2018 tarihli Resmi Gazete'de yayımlandı.

Tebliğe göre, alkollü içki üretiminde kullanılacak distilatların ithali izne bağlandı. Tebliğ kapsamında belirlenen dökme alkollü içkilerin, alkollü içki kökenli karışım içkilerin, alkollü içki üretiminde kullanılabilecek tarımsal kökenli distilatların ve su, gıda alkolü gibi hammadde veya katkı maddeleri ilavesiyle alkollü içki hazırlanmasında kullanılabilecek konsantre içkilerin serbest dolaşımı ve ithali yapılamayacak.

İthalatçı tarafından, piyasaya arz edilecek, tebliğ ekinde kapsamı belirtilen alkollü içkilerin ithalatında, ilgili mevzuat çerçevesinde Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'na alkollü içki bildirimi yapılması zorunlu olacak.

Kaynak: Resmi Gazete

Araç Tescil İşlemlerinde Yeni Dönem

Araçların satış, devir ve tescil hizmetlerinin yürütülmesine ilişkin yönetmelik Resmi Gazete' de yayınlandı. Yönetmelik kapsamında Türkiye Noterler Birliği Araç Sicil ve Tescil Sistemi (ARTES) oluşturacak. Noterler, araçların satış ,devir ve her türlü tescil işlemini yapacak, plaka verecek, tescile ilişkin geçici belgeleri düzenleyecek.

Yönetmeliğe göre, tescil edilmiş araçların her çeşit satış ve devirleri, satış veya devri yapılacak araçtan dolayı motorlu taşıtlar vergisi, gecikme faizi, gecikme zammı, vergi cezası ve trafik idari para cezası, ilgili kanuna göre verilen idari para cezaları ile geçiş ücreti borcu ve taşıt üzerinde satış ve/veya devri kısıtlayıcı herhangi bir tedbir veya kayıt bulunmadığının ve trafikten çekilmiş veya çekilecek araçlar hariç olmak üzere aracın geçerli muayenesi ile zorunlu mali sorumluluk sigortasının bulunduğunun tespit edilmesi halinde noterler tarafından yapılacak. Noterler tarafından yapılmayan her çeşit satış ve devir işlemleri geçersiz olacak.

Noterler tarafından tescili yapılacak veya yapılan araçların satış, devir ve her türlü tescil işlemleri ile araç sahiplerinin tescile esas bilgileri Türkiye Noterler Birliğine ait Araç Sicil ve Tescil Sistemi'ne (ARTES) kaydedilecek.

Kaynak: Resmi Gazete

YILLIK ÜCRETLİ İZNİNİ KULLANMADIĞINI VE YILLIK İZİN ÜCRETİNİN ÖDENMEDİĞİNİ İDDİA EDEN İŞÇİYE KARŞI İŞVERENİN İSPAT YOLLARI

Yıllık ücretli izin işverenlerin yükümlü oldukları bir borçtur. Bunun yerine getirildiğinin ispatıysa yine işverene aittir. 4857 sayılı İş Kanunu'ndaki 56. maddenin son fıkrasındaki "İşveren, işyerinde çalışan işçilerin yıllık ücretli izinlerini gösterir izin kayıt belgesi tutmak zorundadır" hükmü kapsamında izin açısından gereken defter ve kayıtların düzenlenmesi işverenin görevidir.

Yargıtay ilke kararları ve öğretiye göre işçilere senelik ücretli izin verildiğinin ispatı yükümlülüğü gerek genel ispat kuralları gerekse İş Kanunu kapsamında işverene ait olmaktadır. İşverenler işçilere senelik ücretli izin verilmiş olduğunu imzalı izin defterleri ya da usulünce tutulan yazılı bir benzeri belgeyle ispatlamalıdırlar. Aksi takdirde senelik iznin kullandırılmış olduğunu ispatlayamayan işveren bundan sorumlu olarak görülecektir.

Yıllık izin defterlerinin geçerli olabilmesi için Yargıtay'a göre işçilerin izne gitme ve çıkış tarihleri gösterilmelidir. Sözleşme bitimine yakın tarihlerde davacılara imzalatılan izin izleme defterlerine itibar edilmeyecektir. Fakat Yargıtay'a göre, yıllık izin defterinin sonradan düzenlenip irade fesadıyla imzalatıldığının işçi tarafından ispatlanması gereklidir.

Hukuk Genel Kurulu, işverenin, yıllık izinlerin kullandırıldığını imzalı izin defteri veya eşdeğer bir belge ile kanıtlamasını kabul etmiştir. Bu kararlar kapsamında işçi, imzasını inkâr etmediği müddetçe yıllık kullanıma dair beyanı işçi açısından bağlayıcıdır. İnkâr durumundaysa yıllık izinlerin tespit edilmesi için imza incelemesi yapılacaktır.

Herhangi bir sebeple iş sözleşmesinin sona ermesi durumunda işçinin hakkı olan ancak kullandırılmayan yıllık izinlerine dair ücretin sözleşmenin bitimindeki son ücrete göre hesaplanıp ödenmesi gerekmektedir.

Bu gibi bir durumda hesaplanmış olan kullandırılmayan senelik izinlerin karşılığında toplam miktar çok olsa da bir indirim uygulanmayacaktır. İş Kanunu'ndaki 56. madde kapsamında işverenlerin işçilerin senelik ücretli izinlerini gösteren belge tutma zorunlulukları olduğundan bu kayıtlar mahkemeye sunulamadığında senelik izin ücreti alacağında indirime gidilmeyecektir. Bu yüzden Yargıtay, izin defteri ya da eşdeğer olan bir belge göstermeyen işverenlerin son çare yeminlerine başvurulabileceğini kabul etmiştir. Bununla beraber senelik iznin kullandırılıp ücretin de verildiğini ispat etme sorumluluğu taşıyan işverenlerin yazılı belge göstermemeleri durumunda mahkemenin yemin teklif etme hakkını davalı işverene hatırlatması gerekmektedir.

4857 sayılı İş Kanunumuzun 57. maddesi 1. fıkrası, uyarınca, "İşveren, yıllık ücretli iznini kullanan her işçiye, yıllık izin dönemine ilişkin ücretini ilgili işçinin izine başlamasından önce peşin olarak ödemek veya avans olarak vermek zorundadır".

Yıllık izin süresine dair ücret ödemesinin yapılmasının ispatıysa yine işverenler tarafınca yazılı belgeyle yapılabilmektedir. Bu işlem hukuki olduğundan senet ile ispat kuralına tabi olmaktadır. Bu nedenle işçilere senelik izin ücretini ödediklerini ifade eden işverenler bu iddialarını gerekli yazılı belgelerle ispatlamalıdırlar.

İşçiye izin verildiğinin kanıtlanması, işçilere izin ücretinin verildiği anlamını taşımamaktadır. Senelik izin kullandırılsa da karşılığı olan ücretin ödenmiş olduğunun da ayrıca ispatlanması gereklidir. Senelik ücretli izin hakkının kullanıldığını izin defterinden kanıtlayamayan işverenler senelik ücretli izin alacağından sorumlu olacaklardır. Bu nedenle işçiler ücretin ödenmediği iddiasındalarsa ücretin ödenmiş olduğunu işveren çelişkili olmayan yazılı belgelerle kanıtlamalıdır.

Fazla çalışma ücretinin ödenmiş olduğunun ispat edilmesine dair kısımda açıklanan esaslar kapsamında ücret bordrosunda senelik ücretli izin ücreti tahakkukunun olması ve işçinin ücret bordrosunu bu doğrultuda ihtirazi bir kayıt koymadan imzalaması durumunda da ücret bordrosundaki imza işçileri bağlamaktadır. Zira işçilerin imzasını taşımakta olan ve kullanılmakta olan izin günlerini gösteren bordroların olması durumunda yıllık izin ücretine hükmedilemeyecektir.

Yine fazladan çalışma ücretinin banka aracılığıyla ödenmesinde meydana gelen ispat problemlerine dair açıklanan esaslar kapsamında bordrolarda tahakkukları yapılan yıllık izin ücretlerinin de, banka kanalı ile ödendiği iddiası durumunda işverenin dayandığı ücret bordrolarının banka hesap ekstreleri getirilip karşılaştırma yapılmalı ve ona göre karara varılmalıdır.

Detaylı Bilgi İçin;
Avukat
Pınar Yar Karaata
p.karaata@ozgunlaw.com

Kaynakça:

1. www.kazanci.com.tr

2. Eyrenci, "Ferdi İş İlişkisinin Kurulması ve İşin Düzenlenmesi Açısından Yargıtay'ın 1989 Yılı Kararlarının Değerlendirilmesi", İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku Türk Milli Komitesi, İstanbul 1991, s. 15.

3. Eyrenci, "Ferdi İş İlişkisinin Kurulması ve İşin Düzenlenmesi Açısından Yargıtay'ın 1989 Yılı Kararlarının Değerlendirilmesi", İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku Türk Milli Komitesi, İstanbul 1991, s. 15.

4. Hamdi Mollamahmutoğlu, İş Hukuku, 3. Bası, Ankara 2008, 744;

5. Özdemir, Sözleşmenin Yapılması, Muhtevası ve İfasına İlişkin Uyuşmazlıklarda İspat Yükü ve Araçları, 198.

ÇIKMAZA GİRMİŞ BORÇ

İran, 2016 yılında “Ortak Kapsamlı Eylem Planı”nın imzalanmasıyla birlikte bankacıların beklemiş olduğu ticari hareketlilik ve projeyi hayata geçirmedi. Bu engellerin tamamı olmamakla birlikte büyük oranı Trump yönetiminden doğmuştur. Avrupa'daki kredi kullandıranlar temkinli davranırken, İran kredi almak için doğuya yönelmiş durumdadır.

Trump öncesi iyimser olan İran, uluslararası ticaret ve proje piyasasına yoğunlaştı. İran odaklı finans butik Arjan Capital'in genel müdürü Andreas Schweitzer "2016 yılının nükleer sonrası anlaşma dalgası soldu" demiştir. ABD liderliğindeki yeni yaptırımların artmakta olan tehdidinin, 2018 yılında İran'da ticaret ve proje finansmanlarını hafif bir seviyede tutması bekleniyor; ancak ülkenin giderek karşılıklı finansman ihtiyaçlarını karşılamak üzere doğuya yönelmesi söz konusu.

Yakın süreçte, doğrudan ve dolaylı gerçekleşen sorunların tamamı olmamakla birlikte büyük bir kısmı ABD yapımıdır. Schweitzer'e göre İran'ın AB ile olan ticareti son iki yılda düşük bir baz olsa da önemli ölçüde artarken, Schweitzer’e göre her iki taraf fa "hız eksikliği ve birlikte iş yapmanın komplikasyonundan hayal kırıklığına" gelmiştir.

ABD'de varlıkları bulunan uluslararası bankalar - İran'da iş yapmak konusunda büyük oranda istekli değiller ve bu bankalar piyasayı, ABD'nin herhangi bir şansı olmayan orta ölçekli bankaların ve bankaların sınırlı kapasitesine bırakmıştır. Proje finansmanı özellikle sorunlu ve yerel faiz oranları halen % 20'nin çok üzerinde olsa da Schweitzer; “İran, borçlu olmaya değil tarafsız olmaya devam ediyor” demiştir.

“Ortak Kapsamlı Eylem Planı” kapsamında, 2016 yılında İran’daki karmaşık yaptırımlar halen yürürlüktedir. Bu durum, çoğu Avrupa şirketinin çok çeşitli faaliyetlerde bulunan başka bir anlatımla kara listede olmayan İranlı teşebbüsler ile ticaret yapmasına imkân vermektedir. (Aksine, Amerika şirketlerinin ticaret yapması için çok az açık yol bulunmaktadır)

Bununla birlikte İran'la ilgili olarak AB şirketleri ve finansörler test sularında gezinmelidir. Pillsbury Winthrop Shaw Pittman'ın yaptırım uzmanı Matthew Oresman, "Birçoğu, İran'daki muhattaplarının kara listeye alınmamasına ya da bazı anlaşmalar üzerinde dondurucu etkilere sahip olan kara listeye alınmış işletmelerin mülkiyetinde olmamasına dikkat çekme konusundaki karmaşık göreviyle yüzleşir" diyor. "Ayrıca, çoğu Avrupa bankası, malların ve hizmetlerin ödenmesine ve gelirlerin AB'ye geri gönderilmesine karşı bir engel oluşturan ödemelerin İran'a ve İran dışına aktarılmasını hala reddetmektedir.

Batı Atağa Geçtikçe Doğunun Duraksaması

Son iki yıldır, çoğu Avrupalı ihracatçı kredi acenteleri İranlı işlere ilişkin olarak açılmış ancak ödemeleri işleme konusunda adeta duvara toslamışlardır. Dolar takas hesabı olan bütün bankalar Trump’ın sert duruşundan etkilenmişlerdir.

İhracat Finans Danışmanlığı-Halk Danışmanları müdürü olan Peter Luketa; “EKN ve Sace gibi bazı Ekonomik İşbirliği Teşkilatları, İran ticaretini desteklediğini savunuyorlar. Fakat, anlaşmalar genelde iki yıla kadar kısa sürelerle ticaret finansmanı gibi görünüyor ve kapak ticaret sigortası biçiminde geliyor " şeklinde ifade etmiştir.

Bazı Avrupalı ülkeler, diğer ülkelerden daha destekleyici olduklarını ispatlamaktadır. İtalya Devleti, ülkesindeki büyük ihracatçıları Sace ve İran ile anlaşma sağlanan büyük çaplı ticaret sözleşmeleri yoluyla destekleme yolları aramaktadır. Bu ayın başında, İtalyan kalkınma bankası Invitalia Global Investment, ülkedeki projelerin finansmanı için iki İran bankasıyla 5 milyar € (6.2 milyar $) tutarında bir anlaşma imzaladı.

Aynı zamanda İspanya’nın Cesce’si, son zamanlarda İran’da bir ikinci işlemi İspanya temelli banka aracılığıyla Ortadoğu sahipliği ile sonuçlandırmıştır.

Buna kıyasla Luketa, son iki yıldır çok sesli olan İngiltere İhracat Finansmanı (UKEF),sağlık gibi sektörün önlerinden gelen baskıya rağmen daha fazla ilgisiz olduğunu savunmaktadır.

Luketa, güçlü Amerika çıkarları olmayan daha küçük Avrupalı bankalarının İranlı bankaların bazılarıyla çerçeve anlaşmalar yaptığını “hiçbir delili olmaksızın” açıklamıştı. Eylül ayında Danimarka’nın Danske Bankası, ülkedeki projelere fon sağlamak için 10 İranlı bankayla 500 milyon avroluk bir anlaşma sağlamıştır. Ayrıca aynı ayda, Avusturya Oberbank, Oesterreichische Kontrollbank'tan (OeKB) ihracat kredi garantileri ile 14 İran bankasıyla benzer bir € 1 milyar sözleşme imzalamıştır. »

Batı Kurumlarının Ötesine Bakmak

Avrupa cephesindeki ilerlemenin yavaşlamasıyla İran, 2017 yılının son çeyreğinde çeşitli İran bankalarıyla çok milyar dolarlık kredi akreditifi ilan eden Çinli ve Koreli kuruluşlarla ticaret gelişiminde giderek doğuyu aramaktadır. Ağustos ayında, Kore Eximbank (Kexim) ülkede 8 milyar € finansman sağlamak için 12 İran bankasıyla bir anlaşma imzaladı. Ardından, Eylül ayında Çin'in CITIC Trust, beş İranlı bankayla 10 milyar dolarlık bir finansman anlaşması imzalamıştır.

Bu anlaşmanın hemen ardından Çin Kalkınma Bankası, İran Merkez Bankası ile 15 dolarlık borcun ödemesi için bir protokol imzalamıştır. İran İhracat Garanti Fonu Genel Müdür Yardımcısı Arash Shahraini, TXF'ye yaptığı açıklamada ise şu anda Çin Eximbank ile 10 milyar dolarlık başka bir anlaşma imzaladığını söyledi.

Rusya, İran pazarındaki etkisini daha da artırmak için devlet bankalarını ve Exiar'ı kullanıyor. Aralık ayında Rusya Eximbank, dört İranlı bankayla hiçbir sınırı olmadan bir finansman anlaşması imzaladı. Ekim ayında Exiar ve İran Merkez Bankası, ECA tarafından desteklenen Rus-İran ortak projelerinin finansmanını kolaylaştırmak için bir protokol imzalamışlardır.

Batı kurumlarıyla imzalanan belirsiz finansman protokollerinin aksine, Doğu odaklı anlaşmalardan bazıları somut işlemler üretmeye başladı. Yılın dönüşü, Çin ECA Sinosure'un Sinopec liderliğindeki Abadan Petrol Rafinericiliğini finanse etmek için Güney İran'da 1 milyar dolarlık bir tesis üzerinde anlaştığını gördü. Çin Eximbank ve Çin Kalkınma Bankası'nın Aralık ayında ülkedeki beş hastanenin yapımı için 2 milyar dolarlık bir finansman paketi sağlaması kabul edildi.

Aynı zamanda, Eylül ayında, Rusya Vnesheconombank(VEB), Iran Sanayi ve Madencilik Bankası ile Hormozgan Eyaleti'ndeki termik santral projesini finanse etmek için 1.2 milyar € tutarında bir kredi anlaşması imzaladı. Tahran'ın doğu kenti Meşhed'e 926 kilometrelik bir demiryolunun elektrifikasyonunun finanse edilmesi için 1.5 milyar dolarlık bir krediyle sözleşme imzalandı.

Aynı ayda, Kexim, Kore Ticaret Sigorta Kurumu ve Nippi İhracat ve Yatırım Sigortası (Nexi) gibi bir Güney Koreli Japon birliği, Bushehr Eyaleti'nde bir aşağı akım projesi olan Siraf Refining Park'ı geliştirmek için 3 milyar dolarlık bir ön anlaşma imzaladı.

Yine de anlaşma hacmi İran hükümetinin hedeflerinin çok altında kalmıştır. İran'ın altıncı beş yıllık kalkınma planına (2016-2021) göre, hükümet yıllık 65 milyar dolarlık yabancı finansal kaynağı çekmeye çalışıyor. Mevcut mali yıla (21 Mart 2017-21 Mart 2018) karar verilen bütçede hükümete 55 milyar dolarlık yabancı finansal kaynak sağlama izni verilmiştir.

Gelecek yıla ait bütçede (Mart 2018 - Mart 2019), bir önceki yılın kullanılmayan bakiyesinin herhangi birinin ekleneceği 35 milyar dolarlık dış finansman için belirlendi. Şahraini'ye göre, bu mali yılda tamamlanan toplam yabancı finansman anlaşması miktarı 50 milyar doları aşmıştır. Bununla birlikte, bu rakamın büyük çoğunluğu mali olarak kapalı işlemlerden ziyade henüz kullanılmayan finansman anlaşmalarından kaynaklanmaktadır.

Üç başlı bir duruş

İran'daki ticaret ve projeleri finanse etmek için görünürde güçlü bir iştah olmakla birlikte bu faizin sert anlaşmalara dönüştürülmesi üç yönlü olup bunlar: ABD'nin ülkeye karşı durgun duruşu, var olan ABD yaptırımlarının sınırlamaları ve İranlı karşı taraflar ile ilgili KYC (Müşterini Tanı) riskini içermektedir.

Büyük engeller, ABD hükümetinin İran konusundaki Obama yönetiminden tavrını değiştiren Donald Trump'ın seçilmesiyle oluşturulmuştur. Trump, İran nükleer anlaşmasını kaldırma ve yaptırımları uzatma tehdidinde bulunduğu sürece Batılı şirketler ve bankalar ülkeye yatırım yapmayı bırakacak.

Schweitzer, "Mevcut ABD hükümeti nükleer anlaşma etrafında bir belirsizlik havası üretiyor. Dolayısıyla yeni gelen yatırımcılar İran'ın maruz kalabileceği miktarı artırmakta tereddüt ediyor ve ABD'nin ticaretinin zarar görebileceğinden korkuyor " şeklinde belirtmiştir.

ABD, JCPOA anlaşması üzerinde çok katı denetim uyguluyor ve ihlalciler, büyük Avrupa bankalarının daha önce keşfettiği gibi ağır bulguları riske atıyor.

Schweitzer'e göre, bu tutum son aylarda güncel anlaşmanın yeniden müzakeresi için güçlendi.

O halde halen devam etmekte olan yaptırımların dayattığı kısıtlamalar bulunmaktadır. İran'la ABD doları ticaretine hâlâ izin verilmemekte ve tüm işletmelerin başka para birimlerinde yapılması gerekmektedir. Bununla birlikte, bankaların kurumsal müşterileri bu işlemler için Euro hesapları tutabilirken, uluslararası kurumsal bir grupta İran'da kazanılan parayı yeniden yatırım yaparken meydan okumalar gelecektir.

ABD vatandaşlarının, İran'da kazanılan fonların yönetiminde herhangi bir katılımdan kurtulmaları gerekmekte olup; bu fonlar, ABD'ye dokunan herhangi bir işletmeye - çok uluslu modern bir kurumun dağınık yapısına yönelik dengeli bir harekete - yatırım yapamazlar.

Ayrıca, İran'la başa çıkmada uyulması gereken kabuslar da bulunmaktadır; 2017 sonlarından bu yana, İran Devrim Muhafızları Birliğinin (IRGC) tamamı ABD'nin terörle mücadele önlemlerine tabi tutulmuştur.

Yatırımcılar ve bankaları için meydan okuma, devrimden bu yana geçen yıllarda, IRGC, endüstriyel inşaat, medya, telekomünikasyon, denizcilik ve ötesine geçen ticari bir imparatorluk haline gelmiştir.

İran, bireyler ve şirketler üzerinde gereken gayreti göstermek için zorlayıcı bir ortam olup; hangi bilgilere erişilebileceğinin güvenilirliği konusunda endişe uyandıran endemik yolsuzluklardan muzdarip olmuştur. Bu, yabancı finansçıların tam olarak kiminle iş yaptıklarını belirlemek için zor bir görev olduğunu kanıtlamaktadır.

Hollanda ECA Atradius'un finans mühendisi olan Stephan Naber, "Gerçek şu ki, daha önce yaptırım dönemi nedeniyle, bizim lisanslamamızı dayandırdığımız İranlı şirketler ve bankalar hakkındaki finansal bilgilerin mevcudiyeti ve kalitesi henüz standartlara uygun değildir.

Sonuç olarak şu anda İran'la iş anlaşmalarının finansmanı için şirketler tarafından daha az ilgi görüyoruz. "demiştir.

Luketa, şaşırtıcı olan şey olarak ise; "İran bankalarına finansal koşullar teklif edildiğinde bile, İranlı müşterilerin görüşlerini ve arzulanan en iyi koşulları bir kez daha dile getirerek, avantajlarından yararlanmanın çok yavaş olduğunu gözlemle- »

diklerini" ekliyor.

Olası Çözümler

Çatışmanın en belirgin nedensizliği, ABD Yönetimi'nin nükleer anlaşmanın geleceğini netleştirmesi ve İran'la iş yaparken Avrupa bankaları ve şirketleri için engeller koyması olabilir - muhtemelen en iyi ihtimalle, Trump görevde kalır.

Ancak bankaların ve şirketlerin kendilerini sağlayabilmeleri için bazı önlemler bulunmaktadır. OeKB yönetim kurulu üyesi Helmut Bernkopf, şunları söylemiştir: ''Avrupa bankaları ve şirketleri için ilgili uluslararası yönetmeliklere uyumlu olarak İran'daki ticari faaliyetlerinin, ABD yaptırımlarına tabi tutulmasına yönelik güvenlik önlemleri almak çok önemlidir.”

Ayrıca en güncel KYC / KYCC süreçleri de dahil olmak üzere yeterli uygunluk prosedürlerinin uygulanmasını içeren muhabir bankacılık ilişkilerinin yeniden kurulması gerekir. İranlı bankalar, uluslararası standartlara uyum sağlamak ve müşterilerinin kredi itibarı konusunda güvenilir bilgi vermek zorundadır. Bernkopf: ''Kara para aklamanın ve terörizmin önlenmesi için mücadele ile ilgili net düzenlemeler, bankalar için önemli uluslararası standartlardır.'', ''İran bankacılık sistemi için, FATF (Mali Eylem Görev Gücü) Eylem Planını tamamlamak önemlidir." şeklinde ifade etmiştir.

Avrupa'daki ECA'lar, ülkedeki doğrudan kredi kapasitesini genişleterek piyasayı katalize etmeye de başlayabilir. Atradius dahil bazıları zaten bu yönde ilerliyor. Naber, “Küçük İran işlemleri için 5 milyon Euro’ya kadar doğrudan kredi olanağı teklifimiz açıktır ve yakın tarihte ilk risklerimizi sigortalayacağız.'' demiştir.

Bir de şiddetli başka bir çözüm bulunmaktadır. Shahraini: ''Görünen o ki bankacılık sorunları devam ederse, Avrupalıların İran'la çalışmak için ABD ile çıkarları olmayan bu sayede yaptırımlardan muaf özel bankalar kurmaktan başka çaresi kalmayabilir.'' demiştir.

2018'e Bakış

Dolayısıyla 2018'e bakarken, İran'ın ticaret ve proje finans piyasası olma konusundaki umutlarının belirgin biçimde gergin geçeceği tahmin edilmektedir. Oresman karşıdaki yaptırımlar konusunda, ''2018 yılı, İran'da iş yapmak isteyenler üzerinde önemli etkilere sahip başka bir karmaşık yıl olacak.''

Asıl soru; ABD'nin şu anki nükleer anlaşmadan uzaklaşıp uzaklaşmayacağı ve Trump tarafından önceden tehdit edilen yeni tek taraflı nükleer yaptırımların uygulanıp uygulanmayacağıdır. Ayrıca AB ile eşgüdümü içinde hareket eden ABD'nin, balistik füzelerin geliştirilmesi ve terör örgütlerine destek veya insan hakları ihlalleri gibi nükleer olmayan faaliyetler için İran'a yeni yaptırımlar önerme şansı da bulunmaktadır.

Oresman: '' 2018'de ABD-İran ilişkisinde daha fazla gerginlik bekleniyor ve en azından bazı kuruluşlar için yaptırımlar artabilir.'','' AB yaptırımlarının da artması mümkün.'' demiştir.

İran ticaret ve proje finans piyasasında özellikle, Doğu'dan gelen kurumların yavaş hareket eden bu pazarda lider rol alması bekleniyor. Luketa, ''Çin, bence İran ile artan bağlarından istifade edecek, petrol, doğalgaz ve altyapı sektöründe ana tedarikçi olacak.'' demiştir. Bununla birlikte ulaşım ve enerji kilit rol olarak kalacak diyen Luketa, İtalya gibi başlıca Avrupa ithalatçılarının, özelllikle ECA'larının himayesinde mali destek sağlamanın bir yolunu bulacağına inanıyor.

İş dünyasında, daha küçük Avrupalı tedarikçiler için bazı fırsatlar olmalıdır diyen Luketa; “İranlılar, geçmiş ödeme yükümlülüklerini izin verildiği ölçüde karşıladılar bu nedenle kredi riski güçlü kalmaktadır. Avrupa'daki orta ölçekli işletmelerle tamamlanmış bir miktar küçük işlem görmeliyiz.'' demektedir. Bununla birlikte bu tür işletmeler büyük ihtimalle kurumsal ya da saf proje finansmanı yerine İran bankaları tarafından yürütülecek.

Genel olarak, Batı hükümetlerinin ve siyasi liderlerin, İran'la gelecek ticaret ilişkisi konusundaki netliklerinin 2018 yılında da devam etmesi ve dolayısıyla, piyasaya girişi veya büyümeyi düşünen finansçılara dikkat edilmesi gerekiyor. Schweitzer , ''ABD'nin tutumu değişmedikçe, büyük bankalar da değişmeyecek ve İran'la uğraşacak.'' demiştir. Ne yazık ki bu, Trump'ın geçtiğimiz günlerde tweetlediği türden bir rejim değişikliği değil.

Çeviren;
Avukat
İpek Öztaş
ipek@ozgunlaw.com

Kaynak: www.txfnews.com

TÜRKİYE'DE AR-GE MERKEZİ OLMANIN KOŞULLARI VE BU KAPSAMDA SAĞLANAN AVANTAJLAR

Genel Olarak AR-GE Kavramı

AR-GE, bilimsel ve teknik bilgi birikimini artırmak amacıyla, sistematik bir temele dayalı olarak yürütülen, yaratıcı çaba ve bu bilgi birikiminin yeni uygulamalarda kullanımıdır.

AR-GE Neden Önemlidir?

Hayatımızın her aşamasında yer alan AR-GE çalışmaları doğrudan insan yaşamıyla ilgilidir. AR-GE, ülkelerin, toplumların mevcudiyetini ve yaşam kalitesini dert edinir. İsrail ve İrlanda gibi ülkeler AR-GE'ye verdikleri önem sonucu başarılı AR-GE politikaları geliştirmiş ve toplumlarının refah seviyesini en az üç-dört kat arttırmayı başarmışlardır. Dünyada yapılan araştırmada, AR-GE'nin o ülkede yaşanan krizlerden etkilenmeyip aksine kriz zamanlarında daha çok getiri sağlayan bir faaliyet alanı olduğu görülmüştür. Bu nedenle de, AR-GE yatırımlarına harcanan paranın kısa vadede olmasa bile orta ve uzun vadede çok daha fazlasıyla geri döndüğü artık herkesçe bilinen bir gerçek haline gelmiştir.

AR-GE Merkezi Olma Koşuları Nedir?
1-AR-GE Olmak İçin Teknik Koşulların Sağlanması Gerekmektedir.

AR-GE merkez statüsüne ulaşmak isteyen bir kurumun öncelikle eş zamanlı ve eş değer 30 tane AR-GE personeli çalıştırması gerektiği belirtilmiştir.

Kurumun veya şirketin AR-GE ile ilgili olarak hedef ve stratejisinin net olması ve hedefleri ile bütünleşmiş halde olması aranmaktadır.

AR-GE merkezi olmaya adaylığını koymuş bir kurumun stratejilerinde ve hedeflerinde AR-GE ile ilgili vizyonun paylaşıyor olması aranmaktadır.

2-AR-GE Olmak İçin Fiziki Koşullarında Sağlanması Gerekmektedir.

AR-GE merkezi için satın alınmış veya kiralanmış ve faaliyetlerinin sürdürülmesine elverişli bir yerin bulunması aranmaktadır. Belirtmiş olduğumuz gibi, AR-GE merkezlerinin geliştirmek istedikleri alanı veya üretmek istedikleri hedeflerini net bir şekilde belirmesi aranmaktadır. Bu geliştirme ve hedeflerin gerçekleşmesi için gerekli her türlü araç, gerek ve benzeri aletlerin merkezde fizikken bulunması aranmaktadır.

Ar-Ge Merkezinde çalışana işçileri giriş çıkış kontrollerinin bir şekilde farklı mekanizmalar ile kuruma uygun şekilde sağlanması gerekmektedir. Özellikle vergi İndirilmelerinden ve diğer istisnalardan yararlanabilmek için bu harcamaların ayrı bir şekilde tutulması önem arz etmektedir.

3-Tescil İçin Kamuya Başvuru Yapılmalıdır

AR-GE merkezi başvurusunda bulunmayı düşünen bir kurum 5746 sayılı kanun gereğince hali hazırda bir AR-GE merkezi gibi faaliyet göstermelidir.

Bu sebeple de firmalar AR-GE merkezlerini önce kendi bünyelerinde kurmuş olmaları gerekmektedir.

Daha sonra Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığına başvuruda bulunarak tescil ettirmeleri gerekmektedir.

AR-GE Olmanın Avantajları Nelerdir?

Türkiye'de AR-GE faaliyeti yürüten şirketlerin, Ar-Ge mevzuatı ve nakit destek programları kapsamında sağlanan farklı teşvik ve desteklerden faydalanma imkânı bulunmaktadır. Şirketlerin AR-GE ve yenilik faaliyetlerinin maliyetlerini düşürmek amacıyla yapılarına en uygun destek ve teşvik mekanizmasından faydalanmaları önem arz etmektedir. AR-GE faaliyeti yürüten şirketlere 4691 Sayılı ve 5746 sayılı Kanunlar Kapsamında sağlanan destek ve teşvik imkânları sağlanmıştır.

4691 Sayılı Kanun Kapsamında Sağlanan Destek ve Teşvikler

Kurumlar Vergisi Bakımından : Teknoloji geliştirme bölgelerinde faaliyet gösteren mükelleflerin münhasıran bu bölgelerdeki yazılım ve AR-GE faaliyetlerinden elde ettikleri kazançlar 31.12.2023 tarihine kadar gelir ve kurumlar vergisinden müstesna tutulmuştur.

Gelir Vergisi İstisnası (+Ücretlerde Damga Vergisi İstisnası): 6170 Sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile bölgede çalışan araştırmacı, yazılımcı, AR-GE ve destek personelinin bu görevleri ile ilgili ücretlerinin her türlü vergiden 31.12.2023 tarihine kadar müstesna tutulacağı hükme bağlanmıştır.

Sigorta Primi Desteği: 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu'nda sigorta primleri ile ilgili destek bulunmamakla birlikte, 5746 sayılı Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun'da teknokent bünyesinde faaliyet gösteren şirketlerin AR-GE ve yazılım personelinin ücretlerine ilişkin sigorta primi işveren hissesi desteğine yönelik düzenlemeler yer almaktadır.

Bu kapsamda, 4691 sayılı Kanun çerçevesinde ücreti gelir vergisinden istisna olan personelin bu çalışmaları karşılığında elde ettikleri ücretleri üzerinden hesaplanan »

sigorta primi işveren hissesinin yarısı Hazine tarafından karşılanmaktadır.

KDV İstisnası: Katma Değer Vergisi Kanunu'nun geçici 20. Madde kapsamında ''4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanununa göre teknoloji geliştirme bölgesinde faaliyette bulunan girişimcilerin kazançlarının gelir veya kurumlar vergisinden istisna bulunduğu süre içinde münhasıran bu bölgelerde ürettikleri ve sistem yönetimi, veri yönetimi, iş uygulamaları, sektörel, internet, mobil ve askeri komuta kontrol uygulama yazılımı şeklindeki teslim ve hizmetlerinin katma değer vergisinden müstesnadır.

Gümrük Vergisi İstisnası: AR-GE, yenilik ve tasarım projeleri ile ilgili araştırmalarda kullanılmak üzere ithal edilen eşya, gümrük vergisi ve her türlü fondan, bu kapsamda düzenlenen kâğıtlar ve yapılan işlemler damga vergisi ve harçtan müstesna edilmiştir.

Temel Bilimler Alanlarından Mezun Personel İçin Sağlanan Ek Destek: Temel bilimler alanlarında (matematik, fizik, kimya, biyoloji) en az lisans derecesine sahip AR-GE personeli istihdam eden AR-GE merkezlerine, bu personelin her birine ödedikleri aylık ücretin o yıl için uygulanan asgari ücretin aylık brüt tutarı kadarlık kısmı iki yıl süreyle, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı bütçesine konulacak ödenekten karşılanacaktır.

5746 Sayılı Kanun Kapsamında Sağlanan Destek ve Teşvikler

AR-GE ve Tasarım İndirimi: 5746 Sayılı Araştırma Geliştirme ve Tasarım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun kapsamında AR-GE/Tasarım Merkezlerinde gerçekleştirilen AR-GE ve yenilik veya tasarım harcamalarının tamamı (%100'ü) 31/12/2023 tarihine kadar kurum kazancının tespitinde indirim konusu yapılabilecektir. Ayrıca, aşağıdaki göstergelerden herhangi birinde bir önceki yıla göre en az yüzde yirmi artış sağlayan AR-GE/Tasarım merkezlerinde, o yıl yapılan AR-GE ve yenilik veya tasarım harcamalarının bir önceki yıla göre artış tutarının yüzde 50'si ticari kazancın tespitinde indirim konusu yapılabilecektir.

-AR-GE veya tasarım harcamalarının toplam ciro içindeki payı,

-Tescil edilen ulusal veya uluslar arası patent sayısı,

-Uluslararası destekli proje sayısı,

-Lisansüstü dereceli araştırmacı sayısının toplam AR-GE personeli sayısına oranı,

-Toplam araştırmacı sayısının toplam AR-GE personeli sayısına oranı,

-AR-GE sonucu ortaya çıkan yeni ürünlerden elde edilen cironun toplam ciroya oranı.

Gelir Vergisi Stopajı Teşviki: 5746 sayılı Kanun kapsamında, kamu personeli hariç olmak üzere AR-GE merkezlerinde çalışan AR-GE ve destek personelinin; bu çalışmaları karşılığında elde ettikleri ücretleri üzerinden hesaplanan gelir vergisinin;

-Doktoralı veya temel bilimler alanlarından birinde en az yüksek lisans derecesine sahip olanlar için %95'i,

-Yüksek lisans derecesine sahip veya temel bilimler alanlarından birinde lisans derecesine sahip olanlar için %90'ı,

-Diğerleri için %80'i, verilecek muhtasar beyanname üzerinden tahakkuk eden vergiden indirilmek suretiyle terkin edilir.

Sigorta Primi İşveren Payı Desteği : 5746 sayılı Kanun hükümleri çerçevesinde kamu personeli hariç olmak üzere AR-GE merkezlerinde çalışan AR-GE ve destek personelinin AR-GE ve yenilik faaliyetlerine ilişkin çalışmaları karşılığında elde ettikleri ücretleri üzerinden hesaplanan sigorta primi işveren hissesinin yarısı Hazine tarafından Maliye Bakanlığı bütçesine konulacak ödenekten karşılanmaktadır.

Damga Vergisi İstisnası: 5746 sayılı kanun kapsamındaki her türlü AR-GE ve yenilik faaliyetleri ile ilgili olarak düzenlenen kâğıtlar damga vergisinden istisnadır.

Gümrük Vergisi İstisnası: AR-GE, yenilik ve tasarım projeleri ile ilgili araştırmalarda kullanılmak üzere ithal edilen eşya, gümrük vergisi ve her türlü fondan, bu kapsamda düzenlenen kağıtlar ve yapılan işlemler damga vergisi ve harçtan müstesna edilmiştir.

Temel Bilimler Alanlarından Mezun Personel İçin Sağlanan Ek Destek : Temel bilimler alanlarında (matematik, fizik, kimya, biyoloji) en az lisans derecesine sahip AR-GE personeli istihdam eden AR-GE merkezlerine, bu personelin her birine ödedikleri aylık ücretin o yıl için uygulanan asgari ücretin aylık brüt tutarı kadarlık kısmı iki yıl süreyle, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı bütçesine konulacak ödenekten karşılanacaktır.

Detaylı Bilgi İçin;
Avukat
Gülden Mehmed Altin
g.altin@ozgunlaw.com

Kaynakça:

1. N. Yetiş, "Bilim ve Teknoloji ve Ulusal Rekabet Gücü", TÜSİAD Yükseköğretim, Bilim ve Teknolojide Yeni Yönelimler Semineri, 2004

2. TÜİK Haber Bülteni, "2003 ve 2004 yılları araştırma ve geliştirme faaliyetleri araştırması", Sayı 129, Ağustos 2006

3. Türkiye 2. Bilişim şurası ARGE çalışma raporu, 2002,

4. 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu

5. 5746 sayılı AR-GE ve Tasarım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun

Avukat Dr. Özgün Öztunç tarafından 2001 yılında kurulan ve 2015 yılında Legal500 listesinde yer alan Özgün Hukuk Bürosu'nun, 10 avukat, 3 stajyer avukat, 1 yeminli mütercim tercüman, 1 muhasebe, 1 yönetici asistanı ve 5 destek personel olmak üzere yirminin üzerinde personeli bulunmaktadır.

Alanında uzman avukatlardan oluşan ekibi ile faaliyet gösteren Özgün Hukuk Bürosu, ulusal ve çok uluslu şirketlere hizmet vermektedir. Bu kapsamda, müvekkillerin ihtiyaçlarına olabilecek en kısa zamanda cevap verebilecek organizasyon yapısı kurulmuş olup, temel prensip müvekkillerin kıdemli avukat kadrosuyla her zaman iletişim kurabilmesi ve her konuda bilgi sahibi olmasının sağlanmasıdır.

Bankacılık ve finans, eğitim, sağlık, otomotiv, kimya ve savunma, teknoloji, enerji, maden, inşaat ve gayrimenkul sektörleri başta gelmek üzere değişik iş ve ticaret sektörlerinde faaliyet gösteren kurumsal müvekkillere ve sivil toplum kuruluşlarına hizmet veren Özgün Hukuk, tüm müvekkilleri ile bir iş ortağı titizliği ile çalışmayı prensip edinmiştir.

Özgün Hukuk Bürosu, Türkiye'nin önde gelen finans kurum ve kuruluşlarına, şirketlere ve şahıslara Türkiye'de ve yurtdışında alacak tahsilatı konusunda hukuki hizmet sağlamaktadır. Bu kapsamda yurtdışına kaçırılan malvarlıklarının mal varlığı araştırması yapılarak tespit edilmesi ve alacağın bu yolla tahsil edilmesi hususunda hukuki hizmet verilmektedir.

Özgün Hukuk Bürosu alacak tahsilatı konusunda dünya çapında bir organizasyon olan "European Collectors Association (ECA)" üyesi olup, gerek Türkiye'de gerekse yurtdışında alacak tahsilatı konusunda müvekkillerine hukuki hizmet sunmaktadır. Ayrıca, İngiltere, Belçika, Fransa, İspanya ve İtalya'dan avukatlar tarafından Kasım, 1988'de kurulan ve Avrupa'nın ilk birleşik uluslararası hukuk uygulaması olan PLG International Lawyers'ın tek Türk üye hukuk bürosudur.

Sülün Sok. No:8 34330 1.Levent Beşiktaş / TURKEY
Phone : +90 212 356 3210(pbx) / +90 212 325 2307(pbx)
Fax : +90 212 356 3213
E-mail : info@ozgunlaw.com
İnternet sitesi: www.ozgunlaw.com

Bizi Takip Edin!

© 2017 Özgün Law Firm